

~~39992~~

Оліїник

ОЗНАКИ
ВЕСНИ

Держлітвидав України

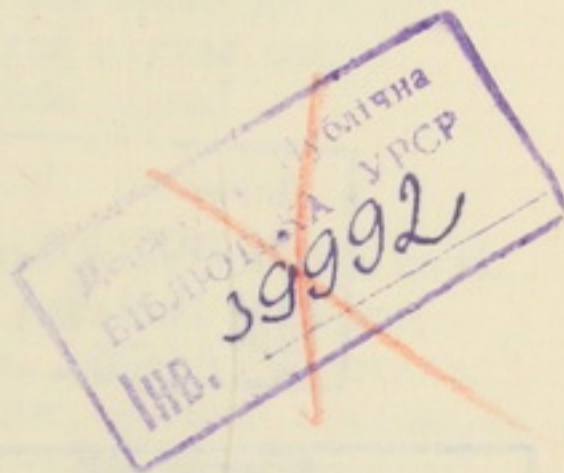
Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР
№. ....

Carl O. Anderson

Степан Олійник

Ознаки
весни

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КИЇВ — 1950

Постановою Ради Міністрів Союзу РСР
від 8 березня 1950 р.

ОЛІЙНИКУ СТЕПАНУ ІВАНОВИЧУ
присуджено Сталінську премію третього ступеня
за цикл сатиричних віршів «НАШІ ЗНАЙОМІ»

Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР
ІНВ. 10 91376

ВНООФ
Звірено 20 07 р.

З ТОБОЮ МИ, ПАРТІЄ, ЗАВЖДИ З ТОБОЮ!

З цехів Запоріжжя, з донецьких забоїв,
Від тисяч прославлених в праці героїв,
З колгоспних ланів від майстрів урожаю,
Від кожної хати — від краю до краю —
Лунає, мов пісня (хай слухає світ!):
— Привіт тобі, партіє рідна!
Привіт!

Ми й стали тому найсильнішими в світі,
Що завжди тобою натхнені й зігріті,
Що ти нас, як мати, любовно зрестила,
Що в кожному з нас, — твоя сталінська сила,
Що йдем за тобою — на труд і до бою!
З тобою ми, партіє! Завжди з тобою!

В тобі ж бо і мудрість, і сила народу,
І велич його трудового походу,
І мужність, і доблесть мільйонів людей,
Що сили беруть з твоїх світлих ідей!

Це ти привела нас, крізь бурі й ненастя,
До сонця свободи, до світлого щастя,
Де в братстві народів, як вірні друзі —
Живем ми щасливо в Радянськiм Союзi.

В цiм братнiм союзi цвіте Україна!
В нiй серце твоє, твоя сила орлина!
Ми ти українці, що щирi (й віками!)
Зовуть нас і зватимуть — більшовиками.
Ми ти, що сягнувши вершини прогресу —
В степах засвітили вогні Дніпрогесу,
Що вмiєм підводить заводи гігантські,
Ми ти українці, що звемось — радянські,
Що учить нас партія — жить боротьбою!
З тобою ми, партіє! Завжди з тобою!

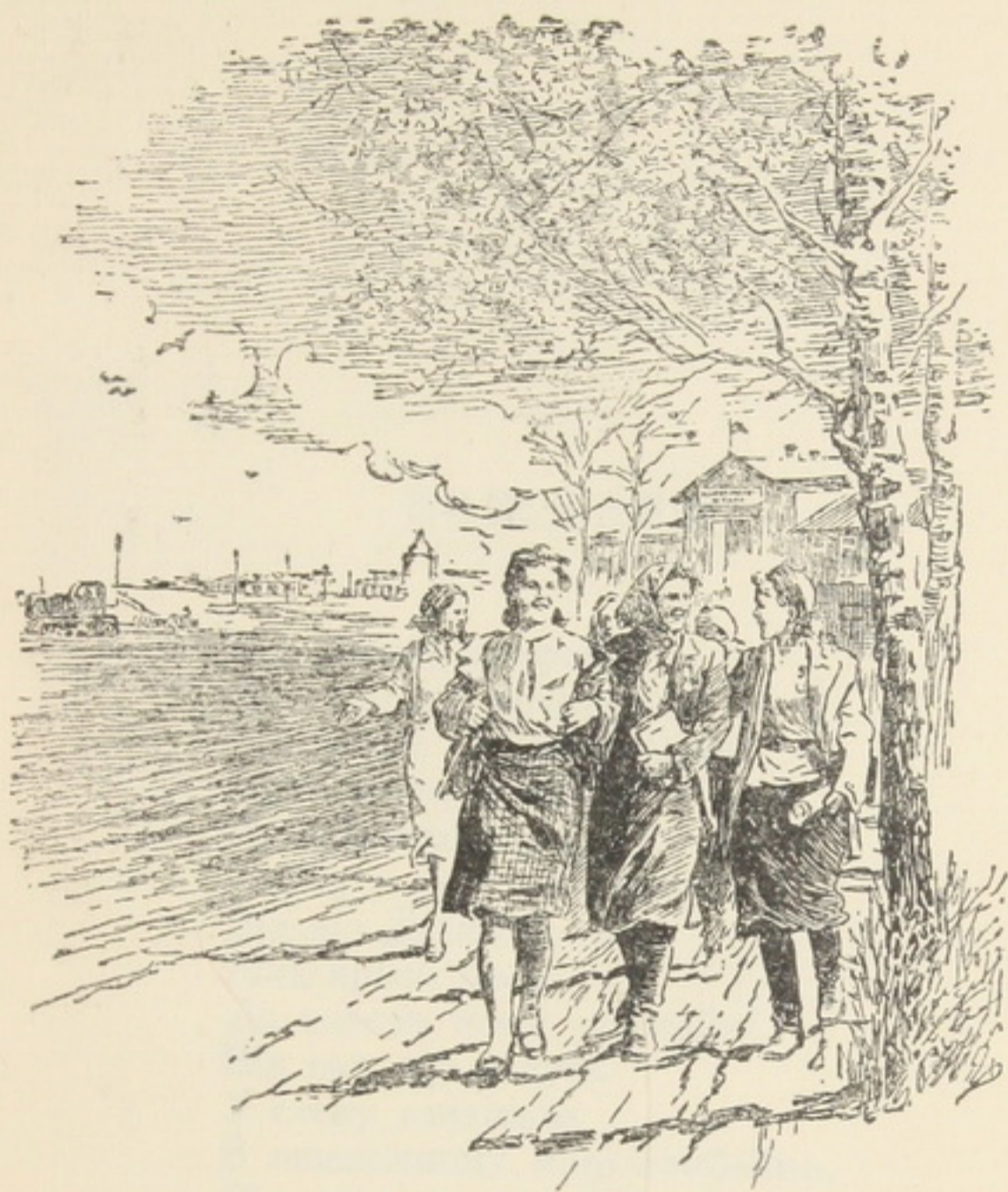
Ми ти хлібороби, що в рідному полі
Уміло ведуть по колгоспнiм роздоллі
І трактор нсвий, і комбайн, і машину,
Що славлять врожаєм радянську країну!
Так партія Сталіна учить нас жити!
Тому ми і вмiєм так землю любити:
Ту землю, де люди живуть на нiй вільні,
Де цвітом красуються села артільні,
Ту землю, що вкрита сьогодні садами,
Що труд прикрашає рясними плодами.
Ми ти хлібороби, що вчені із нами,
Що світ ще здивуєм не раз врожаями!
Зірки Золоті нам осяяли груди!
Нас партія Сталіна вивела в люди!
Несуть у труді наші славні знамена —
Такі, як Озерний, як Хобта Олена,
Кузнець, Дубковецький, Ангеліна Паша.
Ми дочки й сини твої, партіє наша!

Якщо в нас електрики сяйво розквітло —
Ми певні, ми знаєм — це партії світло.
Якщо ми вертаємось радісні з поля —
Ми знаєм — в цій радості партії воля.
Якщо в нас пшениця в степах заредила —
Ми знаєм — в труді нашім партії сила.
Сильніша на світі — Радянська держава!
Ми горді, ми знаєм — це партії слава!
Народів сім'я в нас — єдина родина.
В цім братнім сузір'ї — цвіте Україна!
З підтримкою руського старшого брата,
Цвіте над Дніпром вона, славна й багата,
Всі землі свої возз'єднавши одвічні,
В хатах засвітивши вогні електричні.

Віддавши всі сили величним будовам,
Йдемо ми, керовані рідним Хрущовим,
Готові нові перемоги вершити —
У вік комунізму, що в ньому нам жити!
Йдемо тим шляхом — героїчним походом
Що Сталін великий накреслив народам!
Йдемо!..

І лунає, як хвилі прибою:
— З тобою ми, партіє! Завжди з тобою!

Ознаки весни

В О Ж Д Е В І

Від повних здоров'я
Джерельних криниць,
Від щастя і рідного дому,
Артільного саду,
Рясних полуниць,
Хлібів у меду золотому,
Від зір Дніпрельстану
Над краєм моїм,
Де спіють жита урожайні,
Від тих, що ведуть
У степу запашнім
В пшеничному морі комбайни,
Від тих, що за славу
Нових врожаїв
Встають, як бійці до походу —
Привіт і любов тобі
З наших ланів,
Найбільшому другу народу!
Привіт і спасибі

Від сонячних хат,
В яких і просторо і світло —
Тобі, наш учитель
І наш депутат,
З ким щастя прийшло і розквітло.
В краю чорноморським
Мої земляки,
Як зводиться день за горою —
На ниві родючі,
Двори і токи
Виходять до праці з тобою!
З ім'ям твоїм рідним
У серці в груді —
Ми вічно любитимем поле!
Відрадно нам, батьку,
З тобою в труді
Оновлювать гори і доли.
З Москви дорогої,
З старого Кремля
Ми чуємо завжди твій голос.
І наші артільні
Безмежні поля
До тебе схиляють свій колос!

ВЕЛИКОЇ ПРАВДИ ЗАКОН

Над сотнями шахт,
Над містами,
Над морем пшеничних хлібів —
Цвітуть і сяють вогнями
Шістнадцять
Радянських гербів!

Це край мій —
В труді і в обнові,
Де вільний, щасливий народ
Живе у єднанні й любові!
Мій край — всіх народів оплот!

Мій край,
Де знаменами Маю
І сонцем ясного Кремля —
Осяяні води Дунаю
І рідна Карпатська земля.

Мій край,
Де заводам і селам
Навіки законом дано —
І радості грайні джерела,
І сонце у кожне вікно.

Великий закон!
Його сила
Заповнює простір і вись,
В нім правда життя яснокрила,
Жива й процвітаюча скрізь,
В нім стали живими надії,
В нім полум'я творчих горінь,
В нім здійснились
Думи і мрії
Трудящих усіх поколінь.

Великий закон!
Його слава
У кожному серці звучить,
Як пісня труда величава,
Як заклик
Боротись і жити!
Він кличе до праці, в походи,
Гуртує в труді і в бою,
Навік визволяє народи,
Єднає в щасливу сім'ю!

26 ЧЕРВНЯ 1938 РОКУ

За того, хто сонцем осяяв округи,
За того, хто дав нам
Цей радісний день —
За вчителя, батька,
За рідного друга,
За Сталіна ми
Подаєм бюлетень. ✓
Щоб землю радянську,
Ніким незбориму,
Вкривали заводи,
Сади і ліси,
За силу і міць,
За вітчизну любиму,
За партію ми
Подаєм голоси.
Хто слава і гордість
Радянської влади,
Хто чесний і вірний
Народу боець —

Того ми шлемо
До Верховної Ради,
Тому — і любов,
І довір'я серцець!
Грими, наша слава,
На кожному кроці:
У шахті, на полі,
В квітучих містах.
Ми йдемо, згуртовані
В Сталінським блоці,
Ми Сталіну славу
Несем у піснях.
За того, хто здійснює
Волю трудящих,
За тих, чия сила
Сягає висот —
За вірних синів,
За найкращих із кращих
Віддав голоси український народ.

ПІСНЯ ПРО БЕСАРАБІЮ

Не раз я всміхався тобі
З-за Дністра,
А ти була смутком повита...
Мовчала долина,
Чорніла гора —
У клаптях, мов латана свита.

І гнів мій котився
На берег на той,
Де часто — опівночі, вранці —
Здіймалось народне
Пронизливе: — Ой!
Під свист батогів сигуранци.

— Вставай проти пана! —
Гукав я, твій брат.
Та встати не мала ти сили.
Як душать під пресами
Твій виноград,
Так люд твій бояри душили.

Я вірив, що прийде
Той сонячний час,
На згубу душителям чорним,
Коли тебе, змучену,
Вкрадену в нас,
Ми знову до серця пригорнем,

Коли на сумних
Бесарабських полях
Ми рідні серця поєднаєм,
І в братніх обіймах,
На світлих шляхах,
Ми «Дойну» нову заспіваєм.

Я вірив, що прийде
Твій день вороття,
Й до нас ти пригорнешся лоном,
Навіки освітлена
Сонцем життя —
Великої правди законом!

І день той прийшов!..
Утікають пани,
Злякавшись народу відплати!
Ідуть твої браття —
Радянські сини,
З неволі тебе визволяти!

І день той прийшов!..
Через води Дністра,
Осяяна сталінським краєм,
В сім'ю повернулася
Рідна сестра,
Яку ми в обійми приймаєм!

29 червня 1949 р.

ОЗНАКИ ВЕСНИ

Колись селянин пізнавав її так:
Якщо засвистів на акації шпак,
Якщо цвірінчать горобці-стрибуни —
Це значить, надворі ознака весни!
Колись це було.
А сьогодні — не так!
Весна набула в нас новітніх ознак!

Якщо від світанку до ночі в селі
У кузні завзято дзвенять ковалі,
Якщо від зорі до нічної пори
В колгоспних коморах шумлять трієри,
Якщо лаборанткам задачу дано —
Звіряти на схожість артільне зерно,
І вже бригадир оглядає лани —
Для нас це — найперша ознака весни!

Якщо із райцентру (щаслива їх путь!)
Дівчата з мічурінських курсів ідуть,

Якщо на подвір'ї, у всіх на виду,
Плуги і сівалки стоять у ряду,
Якщо ланкові, що достойні хвали,
З комори міндобрива в степ одвезли,
І вже обміряють ділянки вони —
Для нас це найкраща ознака весни!

Якщо з МТС на поля через міст
Потужну машину повів тракторист,
Якщо пролунала команда: «Грузи!»,
Й насіння в мішках уляглось на вози,
Якщо від села покотилось за гай
Погожого ранку: — Коней запрягай!
І клекіт моторів над степом луна —
У кожного в серці — колгоспна весна!

...Народжена в праці краса цих ознак.
Отак ми весну зустрічаєм!
Отак!

ПЕРВОМАЇ

Там, де в полі хліба — з краю в край,
Де під сонцем садів білоцвіти —
В кожну хату несе Первомай
Хліборобам весняні привіти.

Ось іде він у знатне село,
У відому колгоспну Летаву,
Де сіяють Зірки, де зросло
Одинадцять Героїв на славу!

Йде по рівному полю тому,
Де весна заказалась багата.
І виходять назустріч йому
Героїні, подільські дівчата!

— Добрий день вам! — гука Первомай
І цвітами дівчат осипає.
— Як діла?.. І який урожай
Зберете цього року? — питає.

І говорить йому ланкова:
— Подивіться, яка в нас пшениця!
Дам я стільки зерна у жнива,
Що напише в газетах столиця.

А друга одвіча йому так:
— Всім скажіть — що у дівчини Фросі
Цього року зародить буряк,
Як ніде не родив він ще досі..

Третя каже: — А гречка моя
На всю область мене звеличає!
— Не відстану від них вже і я! —
Так четверта йому одвічає.

Побажавши, щоб з ними в труді
Виростали нові героїні, —
Тисне руки він їм золоті
І прямує по рідній країні.

До Марії Лисенко в артіль,
До Кислиці, Шульги, Фастової,
До мільйонів героїв... Звідтіль —
В Переяслав — до Хобти старої!

І в який він колгосп не зайдє,
Кожен землю засіяв, освоїв —
Скрізь зустріне, повсюди знайдє,
Своїх друзів — колгоспних героїв.

...Урожаю ти наш, урожай!
Нам з тобою цвісти, молодіти!
В кожну хату несе Первомай
Хліборобам весняні привіти!

ПІСНЯ ЛАНКОВОЇ

Триста пудів маю проса,
Триста пудів на гектар.
Для солдата і матроса
Зварить кашу кашовар.

І покаже він матросам
Фотокарточку таку:
В чистім полі... йду я просом,
У веленому вінку!..

Хай на морі шторм і «качка» —
Будуть мовити вуста:
— Це твоя, мабуть, землячка!
Дай, напишем їй листа!

...Відповім я: — Друзі милі!
Усьому дали ми лад.
Зародили нам в артілі
І пшениця й виноград.

Горді славним урожаєм,
Звозим копи на токи,
Та пісень про вас співаєм,
Чорноморці-моряки!

У достатках і багато
Нашим людям жить і жить,
Приїздіть до нас на свято!
У Янівку приїздіть!

ЗА РІКОЮ ГУДЕ МОЛОТАРКА

За рікою гуде молотарка,
Звеселяє людей на току...
Ой, чого ти, Галино-хмілярко,
Поглядаєш туди,
За ріку?

— Там Петро, машиніст чорноокий,
Розгортає дебелі снопи.
Ой, степи ви, колгоспні, широкі,
Ви здружили нас,
Милі степи!

Летіть зерно дзвінке, золотисте
На підводи, що в ряд на току...
Ой, чого ти, чого, машиністе,
Поглядаєш на хміль,
За ріку?

— Там Галина моя пораненьку
Свою ланку веде поміж нив.

Ой, ти, хмелю, рясний, зелененький,
Оповив ти мене,
Оп'янив!

. . . . .

Встане вечір над рідним Поліссям.
І ріка, що яснїє здаля,
Понесе на човні їхню пісню
Поміж рідні сади
І поля.

НА КИЇВ, НА КИЇВ БІЖАТЬ ПОЇЗДИ

За вікнами — поле,
Гуркочуть мости,
В обнові ліси і долини.
На Київ, на Київ
Біжать поїзди
З оспіваних сіл України.

А хто це в них їде?
Кому така путь?
Для кого розкриті простори?
Кому це назустріч
Салют подають
Стрункі степові семафори?

Скликає Вкраїна
Дочок і синів,
На дружню пораду скликає!
То ідуть в столицю

З широких ланів
Герої — творці урожаю.

Хвала їм і слава!
Ти світ обійди —
Не знайдеш такої родини.
На Київ, на Київ
Біжать поїзди
З оспіваних сіл України.

...Пригладивши вуса,
Поснідавши всмак,
У кріслі сидить, мов на троні,
Той Марко Озерний,
Що духом юнак —
В купе, в міжнароднім вагоні.

Це ж він того літа
На полі зібрав
Такі кукурудзи початки,
Що фермерів США
Приголомшив, здолав,
Поклав «на обидві лопатки»!..

Із Львівщини іде
Старик-садовод,
Навстріч — ланкова із Полтави.
За труд імена їх
Квітчає народ
Піснями пошани і слави.

З Житомира ідуть,
В цвіту, мов їх лан —
Дві знатні льонарки-сусіди.

З Херсонщини їде
Вусатий чабан,
Доярка з Одещини їде.

...Зійдуться в столиці
В театрі вони
І скажуть Вітчизні з трибуни:
— Ми зробимо все,
Твої дочки й сини,
Щоб швидше дійти до Комуни!

Ми любимо землю,
Ми вславим її
Трудами, як чесні люди.
Хай казяться люті
Війни палії,
Все рівно — по-нашому буде!..

Прикрасяться в літі
Слова їх палкі
Морями ячменю, пшениці...
Скажіть: де ще в світі
Є друзі такі,
Як ці, що зустрілись в столиці!

Хвала їм і слава!
Ти світ обійди —
Не знайдеш такої родини.
На Київ, на Київ
Біжать поїзди
З оспіваних сіл України!

ОПОВІДАННЯ ГАЛИЧАНКИ

— Вся сім'я у нас при ділі:
Я, дочка і чоловік,
Бо пішли ми до артілі
Ще весною, ще торік.

Перед всім колгоспним миром
В дні гарячі, трудові
Став Петро мій бригадиром,
Ми з дочкою — ланкові.

Працю видно. Совість чиста,
Бо ніхто з нас не сидів.
Заробили ми по триста
Повноцінних трудовнів.

Як пройшло врожаю свято,
Як дали на трудовні —
Ой, і клопоту багато
Та було ж тоді мені!

Біля самої хатини,
Рано-вранці, під вікном
Зупинились дві машини,
Навантажені зерном.

Вибігаю я в хустиці,
Зустрічать мене добро,
А на першій на машині
Посміхається Петро.

Що робити? Де зсипати?
На якому ж то рядні!
Чи носити нам до хати
Ті колгоспні трудовні?

Хоч бери та на підмогу
Закликай усе село...
Єй-ей, клопоту такого
В мене зроду не було!

Схвилювалася від щастя
Я над повинню добра.
І до того розійшлася,
Що напалась на Петра:

Чом стоїть він серед двору
Та всміхається звідтіль.
Чом не думав про комору,
Поступаючи в артіль!

...Трудовням своїм багатим,
Звісно, раду ми дали.
Та відтоді в мене в хаті
Інші клопоти пішли.

От хоч би дочка, нівроку,
Стала іншою зовсім.
Була тиха... Цього ж року
Замалий для неї дiм!

То спішить на поле вранці,
То до клубу аж у сад,
То готує різні танці
Для отих олімпіад.

Одягли її на тищі,
Бо вона ж у нас одна,
Бо хватає на горищі
Того золота-зерна,

Бо в артілі в нас для того
Трудодень — по шість кіло.
Єй-ей, клопоту такого
В мене зроду не було.

Ті колгоспні новини
Не опишеш і пером.
...А до цього стались зміни
І з моїм-таки ж Петром.

Двадцять літ носив кожуха
Та старенькі постолі.
Все мовчав, було, та слухав
(Бо пани за нас жили).

А тепер він щонеділі —
До кравця та до шевця.
Бригадирові артілі
Постолі ж не до лиця!

Я рівняюся на нього.
Отаке воно пішло...
Єй-ей, клопоту такого
В мене зроду не було.

Того тижня із району
(Перший раз за сорок літ)
Нас обох по телефону
Та й покликали на зліт.

Ось у залі кругом мене
Повно люду з різних сіл.
Мій Петро — іде на сцену
У президію за стіл.

Швидко час отак минає.
Загубивсь хвилинам лік.
Раптом чую: — Слово має...
Та невже мій чоловік?!

По мені аж піт окропом,
І очей не підведу.
Отакій мені ще клопіт!
Зашарілася. І жду.

Що то він казати буде.
(Рідна матінко моя!)
Він же звик мовчати всюди.
Говорила більше я!

Вийшов, став, підбив волосся
(Плещуть люди з сотень лав).
...Червоніти не прийшлося —
Кашлянув він і почав.

Про бригаду і про трактор.
Та до ладу... Та ще як!..
Що Петро такий оратор —
Не гадала я ніяк!

Як зійшов з підмостку того,
Аж від серця одлягло...
Єй-ей, клопоту такого
В мене зроду не було!

Як приїхали ми в міста,
То звістили весь народ,
Що заробим не по триста
Цього року... По п'ятсот!

Бо в колгоспах наших рідних
Жити нам новим життям.
...Отже, клопотів подібних
Побажаю я і вам!

НОВОРІЧНЕ

Вдаряє дванадцять
На башті Кремля!..
Й від Тісси до східних кордонів —
За стіл новорічний
Сідає сім'я,
Сім'я — до двохсот мільйонів!

Замало експресу
Шістнадцяти діб,
Щоб стіл той кругом облетіти..
Шістнадцять республік
Кладуть на нім хліб,
Поставили вина і квіти!

У ніч ясновору
Встає над столом
Сім'я ковалів, генералів...
— Тож виїємо друзі!..
Заграли вином
Мільйони прозорих бокалів.

— За те, щоби
Ріками лився метал! —
Сказав сталевар-переможець.
— За славний Донбас,
За могутній Урал, —
Гукнув Герасим Запорожець.

— За велич будов,
Що встають навкруги!
— За мир, за міцну його базу!
— За те, щоб сконали
Лихі вороги
Від люті й доларного сказу!

— За те, — з українських
Ланів роздалось, —
Щоб множить багатства врожаю!..
Й мільйони бокалів
Угору знялось
Від синих Карпат до Алтаю.

— За дружбу ми зип'єм! —
Сказали брати.
— Піднімемо здравиці чашу
За силу, що всіх нас
Веде до мети —
За доблесну Партію нашу!

— За батька-вождя,
Що як сонце сія!..
Й від Тісси до східних кордонів —
Про Сталіна пісню
Співає сім'я,
Сім'я — до двохсот мільйонів!

Из цикла
„Стихи о Сталинграде“

СТАЛИНГРАД

Над Волгой-рекою
Есть город-утес,
Сто дней не выдавший покою.
Он в огненном ливне
Бушующих гроз
Стоит — великан — над рекою.

Сто дней над ним грохот,
И небо горит...
А город — железного сплава! —
Живет, побеждает,
И мир говорит:
— Века озарит его слава!

Ни ярость врага,
Ни огонь канонад
Сломить не смогли его твердость.
Над Волгой-рекою
Стоит Сталинград,
Стоит — всенародная гордость!

Ему посвятил
Свои силы народ.
В борьбе его — наша отрада.
Спроси у любого,
Зачем он живет,
Он скажет:
— Для Сталинграда!

Спроси у того,
Кто за мать-Белорусь
Мстит пулей, ударом приклада —
Он скажет: — Живу
И над Волгой борюсь
За край мой, за честь Сталинграда.

Спроси у того,
По ком плачут сыны
В избе у днепровского сада.
Он скажет: — За долю
Родной стороны
Дерусь у ворот Сталинграда!

У домны уральской
Встает сталевар:
— Устроим энергию, братцы!
Усилим трудом
Сталинградский удар —
Огнине и мы — сталинградцы!

В лесах Украины,
Взметнув тиглину,
Взрывается танков армада!
Ведут партизаны
Святую войну
За Волгу, за жизнь Сталинграда!

...Вы слышите, шахты
И села вдали,
Все силы — к единому ряду!
Прямые дороги
Родимой земли
Сегодня ведут к Сталинграду.

Там русские воины
Встали горой
К расплате, к победному бою.
Дрожите, убийцы!
Наш город-герой
Взмахнул богатырской рукою!

Вперед наша поступь,
На битву, вперед!
Падет черной силы преграда...
Над матушкой-Волгой,
Как солнце, встает
Победа борца-Сталинграда!

20 ноября 1942 г.
Сталинград.

ДЕД ЕФЫ

...Седина — что инея пороша.
Год тому сказали: отдыхай!
Без труда был день ему, как ноша.
А друзья шутили: привыкай!

Привыкал... Чинил, было, с заботой
Печи, стулья, да проводок нигь.
Лишь бы солнце встретить за работой,
Лишь бы руки где-то приложить.

Дни боев удвоили волнение.
— Не смогу, — сказал он, — перенести!
Ведь мои же руки и уменье
Уж не раз отстаивали честь.

Вспомнил дед: за Волгой белых шайки,
А в депо на рельсах броневик.
Он спешит, обстукивает гайки,
Он выводит слово: «Большевик».

Вспомнил дед: кругом бои, разруха.
Он летит... Навстречу — ливни гроз...
— Приготовь спецовку мне, старуха,
Завтра я иду на паровоз!

А на утро в комнату парткома
Он вошел, бодрящийся в шаг.
— Не могу, товарищи, быть дома.
Очень это трудно. Не могу.

К паровозу, к теплым механизмам
Посылайте! Стреляный же дрозд!
Я тех верст наездил в своей жизни,
Что сложи — доедешь и до звезд.

Неспроста поныне машинисты,
Встретив где — снимают картузы...
Дед Ефим! Как слышат зов горниста —
Он услышал Родины призыв!

С той поры шипящий маневровый
Водит он — толкая, тормозя.
Будто он такой, как был, здоровый,
Будто и стареть ему нельзя.

На него пикируют из тучи,
По нему стреляют без конца.
А герой Царицына живучий,
Как живуче мужество бойца.

Слышите, как вражьи бомбовозы,
Над Царицей поднимают вой!..
Это снова он на паровозе,
Дед Ефим — летит к передовой!

Сентябрь, 1942 г.
Сталинград.

БАЛЛАДА О БАЯНИСТЕ

(Сталлиградская быль)

Была вся его жизнь в баяне.
Кто не помнит его игры!
Словно вижу — утром ранним
Он спускается с Дар-горы.

Длинной палкой чеканит стучи,
Ищет тропы родной земли.
Тайны музыки, улич звуки
К шумным паркам его вели.

В нежном сердце, ему лишь данном,
Было море забав, ватей...
Сколько раз он своим баяном
Веселил хоровод детей.

Не гнушался нигде он местом.
Помнит песни любой квартал.

Сколькo свадеб он сыграл невестам!
Сколькo танцев лихих сыграл!

Как раскинет баян мятежный,
То, бывало, хоть сам ты пой!..
Молодой был, веселый, нежный,
Весь — душа... Только жаль — слепой.

Счастьем жизни сверкали звуки
Там, где людно и кленов тень...
Он впервые слепого муки
Испытал в августовский день.

...Взвыли бомбы. В их гуле рваном
Бушевала гроза руин.
Первый раз со своим баяном
Среди кленов он был один.

Он метался, но стуки палки
Заглушал дикий свист и гром.
Как ни шел — налезал на свалки,
На разбитый, горящий дом.

Кто-то громко трубил тревогу,
Где-то встало волной: «Ура».
Дар-гора! Он искал дорогу...
Но не слышала Дар-гора.

Пахло гарью, в ушах звенело,
И зывали гудки: — На бой!
Он со всеми пошел бы смело
В пламя битвы... Но он — слепой.

Он разил бы штыком, прикладом,
Пробираясь любой тропой.

Он за горло давил бы гадов
В жаркой схватке... Но он — слепой.

Он летел бы в огонь, в атаки...
Сжалось сердце... И в первый раз
Баянист тяжело заплакал —
Почему он без ясных глаз.

Вдруг от Волги... шаги колонны:
Шли лавиной — за рядом ряд —
Истребительные батальоны
СТЗ, Баррикад.

Шли сквозь дым — напряженно, быстро,
С разных улиц, со всех сторон...
О, бесстрашие баяниста!
Рвутся бомбы вокруг... А он,

Встал средь парка
И младших, старших,
Что идут, как грозы прибой,
Провожает военным маршем,
Провожает на смертный бой...

Пел баян и звенел крылато,
Буйной музыкой к мести звал.
А потом — подошли ребята,
Баяниста свели в подвал.

А потом — плали дни, недели
(Чашей горя их скорбь измерь)...
Молча дети в углах сидели.
И однажды... Взлетела дверь

От ударов... Фашисты шайкой
Ворвались. О, проклятье им!
Первый люто взмахнул нагайкой,
Полоснул по глазам слепым.

Острой финкою, с гиком пьяным
Был подавлен тот детский крик...
И швырнул офицер баяном:
— А теперь нам давай музык.

Нам веселье кароший нужен...
Гордо встал баянист-певец,
Взял баян, как берут оружие,
Как берет пулемет боец,

И пошли золотые руки
Высекать из густых ладов
Звуки гнева, проклятья звуки,
Так, что ужас объял врагов.

Вот взметнул он сильней баяном
И воскликнул аккордам в лад:
— Не удастся вам, окаянным,
Взять великий мой Сталинград!

— Чует сердце — победа встанет! —
Он кричал, уже сбитый с ног.
И растянутый мех баяна
С дикой злобой давил сапог.

...Отбиваясь, разя руками,
Встал он снова во весь свой рост.
...А потом — исколов штыками,
Гады жертву вели на мост.

Помнит ночь, как они, злодеи,
Баяниста толкнули вниз.
И повис он с петлей на шее,
На железном мосту повис.

...И, как память о друге стойком,
В славном городе — навсегда
Встала песня великой стройки —
Побеждающий гимн труда,

Встала с новой кипучей силой,
Строя здания, стуча киркой.
И гремит над его могилой,
Над привольной, родной рекой.

Слышу песню я утром ранним,
Слышу в дреме ночной поры...
И, мне кажется, — он с баяном
К нам несет ее с Дар-горы!

Сентябрь, 1943 г.
Сталинград.

ИВАН СЕМЕНЮК

Поэма

Чтоб слава о нем,
Не смолкая, звучала —
Вернемся, товарищ, к березам села,
Откуда берет
Эта песня начало,
Что к матушке-Волге его привела.

Березы... Березы.
Криница. И хата...
Я знаю: погас в ней родной огонек.
До белых рассветов
Там пели девчата,
Там рос украинский простой паренек.

Цвели абрикосы
Весенней порою,
Белели акации... Памятный год!

Тогда над великою
Русской рекою
В прославленном городе вырос завод!

По хлебным просторам,
По селам — в народе,
Лучиста, как солнце, и правдой жива,
Волною сказанья
О чудо-заводе
От хаты до хаты катилась молва.

Над ним и над Волгой,
Привольно широкой,
В мечтах Семенюк видел море огней.
И вот — присылает
Тот город далекий
В родное село богатырских коней.

И кличет сынов своих
Мать-Украина:
— Сідлайте їх, хлопці, беріте до рук!
Зеленым ковром
Расстилалась долина,
Когда выезжал тем конем Семенюк.

Тот день был — как праздник:
Из каждой хатенки
Спешили гурьбой мы за ним на поля.
С тех пор в нашей мирной
Вишневой сторонке
Совсем по-иному запела земля.

Посмотришь, бывало:
Внизу и на взгорье —

В меду и в соку золотые сады,
Пшеничным раздольем
Шумит Черноморье,
Качая под солнцем земные плоды.

Гордился Иван
По законному праву
Своей стороной и почетным трудом.
Стальная машина
Везла его в славу,
И вскоре округа запела о нем.

Одесса! Одесса!
Жемчужина юга!
Кого ты встречала ссенней порой,
Кого по бульвару,
Как брата и друга,
К театру в машине везла легкой!?

Театр... Делегаты...
И всех он моложе.
Оркестры... Знамена... Огни расцвели...
И вст он сидит
В красно-бархатной ложе —
Сидит, как хозяин советской земли!

Мы помним, как, став
У переднего ряда,
От самого сердца он громко сказал:
— Спасибо
Рабочим рукам Сталинграда
За труд их!..
— Спасибо! — откликнулся зал.

Березы... Березы...
Сады у криницы!
Шумите о том, как его из села
Звала к себе в гости
Родная столица,
Москва дорогая, как сына звала.

Так жила Семенюк,
Своим счастьем богатый,
Готов был добру весь свой век прослужить.
И грянуло горе...
И стали над хатой
Фашистские коршуны выть и кружить.

Все ближе пожары
И грохоты грома,
Над нивами дым застилает луну.
О, ночь расставанья!
Из каждого дома
К рядам примыкают, идут на войну.

Идут полеводы,
Идут гречкоси,
Широкие груди — в цветных рушниках,
Идут по шляхам
Украины, России,
Неся на прощанье детей на руках.

Идут, чтоб свой край,
Его мирное счастье
Отстаивать жизнью, штыками вернуть.
— Прощай! — обняла,

И, как вишня в ненастье,
Склонилась Ивану на теплую грудь.

— Не сможешь уехать —
Иди в партизаны!
Вернусь я, Оксана! Таким же — вернусь!
Клянусь, что какою
Тебя ни застану,
Любить буду так же. Ты чуешь, клянусь.

Застану ль седой,
Иль израненной в поле —
Вдохну в тебя силы, красу обновлю,
Застану ль от горя
Ослепшей в неволе,
И тоже скажу, что навеки люблю.

За все отомщу я:
За раны и боли,
За то, что тебя отрывал от груди.
Придет этот час —
Словно вечером с поля,
Вернусь я, Оксана. Прощай же и жди!

Тревожные песни.
Все дальше подводы...
А вскоре — на танк, и в атаку, в огонь...
Я знаю, пройдут
Эти грозные годы.
Кудрявые парни споют под гармонь

О битвах танкиста,
Героя и друга,
О том, как врагов он и ночью, и днем

Крушил под Одессой,
Давил возле Буга,
Сметал у Ростова смертельным огнем.

Спят наши юные
Гордые внуки,
На вечера в школе, и в светлом дому,
Что танк для Ивана
Ковали те руки,
Которые счастье ковали ему.

О, город на Волге!
Своими руками
Растил ты друзей себе в каждом селе.
Сегодня они,
Ощетинясь штыками,
Стоят за тебя, как за жизнь на земле.

Взрываются бомбы,
Гремит канонада,
Река в отраженьях — как огненный лук...
Сквозь пыль суховея,
За жизнь Сталинграда,
Сегодня в атаку летит Семенюк.

Туда, где врага
Орудийные точки.
— Смести, подавить их! — приказ ему дан.
В колонне танкистов,
По трупам и кочкам
Летит Семенюк на Мамаев курган.

Летит.. И ни сталь,
Ни свинцовые ветры,

Не в силе пробить сталинградской брони.
И вот —
Остается лишь полкилометра.
Над башней разрывы, осколки, огни...

Крутой поворот
У разбитой избушки...
И танк, разогнав свою силу и гнев,
Врезается грудью
В палящие пушки,
И лапами гусениц давит, как лев.

Колеса и дула —
Трещат, как солома.
Бросок на последнюю точку... И вдруг —
Удар... И разрыв
Необычного грома,
И валится мертвый стрелок — его друг.

...Пусть башня разбита,
Пусть голову кружит —
Секунды разгона — и этой капут.
И видит Иван,
Как, бросая оружие,
Фашистские орды с кургана бегут.

За ними! Давить их
Всей мстью солдатской.
За боль Украины, за город-герой.
Летит Семенюк
По степи сталинградской,
Летит на врага, на решительный бой!

Хватает под лопасти,
Бьет с поворота,
Сшибает крылом в опаленный бурьян.
Он видит сквозь щель,
Как от Волги пехота
Рванулась,
                    пошла
                            на Мамзев курган.

Пошла -- как лавина,
Пошла — в наступленье,
Пошла — разливаясь, как воды реки.
Сто дней закалявшая
Стойкость, терпенье,
Взметнула пехота на запад штыки!

...Будь вечно светла
Наступленья дорога.
Отсюда, от политых кровью камней,
Был первый наш шаг
До родного порога,
До новых, овеянных славою, дней.

Над Волгой-рекой,
Где бойцы, умирая,
В огне, целовали ее берега —
Как радуга счастья
Родимого края,
Вставала победа, ломая врага.

Отсюда Иван
Гонит степью машину
С лихими донцами, с тобой, Сталинград,
Вперед и вперед,

Чтоб спасти Украину,
Чтоб видеть Оксану, и дом свой, и сад.

Чтоб стала могилой
Воагу та дорога,
Чтоб гаду не быть у него на пути,
Чтоб мимо Ростова,
Руин Таганрога,
Скорей — за днепровские воды пройти.

Чтоб снова цвели
Абрикосы по склонам.
Он знает и верит, что будет лишь так.
Он вихрем промчится
В степи под Херсоном,
Где в травах высоких лежит Железняк!

...Клокочет, гудит
Смертоносная вьюга.
Танкист налетает и косит свинцом.
Ударит, промолвит:
— Сдыхай же, катюга! —
И в битву, и дальше — на запад лицом.

И хочет он крикнуть:
— Ты чуешь, Оксано,
Весны нашей встречи раскатистый гром!
С полей, что пахал их,
С родного кургана
Я скоро увижу село наше, дом...

Там каждая ветка
Близка и знакома,
Там небо и звезды любимы до слез...

. . . . .

Там немец,
                    Там горе.
                                    Там нет уже дома,
И ветры развеяли пепел берез.

Там светом надежд
Сквозь леса и туманы —
Кочует молва от села до села
О славных делах
Партизанки Оксаны,
Что с нами в соседях когда-то росла.

С девичьей косой
На матросском бушлате,
Два года под небом родной стороны —
Несет она счастье свое
В автомате
Тяжелой тропой партизанской войны.

Несет среди сосен
В ночном карауле,
Несет по земле, где Иван ее рос,
Чтоб кату не жить,
Чтоб погиб он от пули,
Чтоб с грохотом шли поезда под откос.

Лесною дорогой,
С той самой поляны,
Где вместе подснежники рвали весной,
Идет партизанка
Навстречу Ивану,
Идет на Восток, озаренный войной.

...Ту скорую встречу,
Тот день незабвенный,

Обвевает знамен красноезвездная сень...
И я, что ходил
По земле той священной,
Пою эту встречу, пою этот день!

Ноябрь-декабрь,
1942 г.
Сталинград.

СТАЛИНГРАДСКОЕ УТРО

Израженный в битве кровавой,
Встаешь ты над пеплом руин,
Овеян солдатскою славой,
Как витязь народных былин.

Измучен, изрыт блиндажами,
Но трижды любим и такой —
Ты будешь сиять этажами
Над русской привольной рекой.

Где нынче воронки и камень,
Воздвигнем заводы опять.
Ты будешь, как прежде, гудками
Рассветы и солнце встречать.

Я вижу, как, силы утроив,
Душой твою землю любя,

Семья сталинградцев-героев
Назек возрождает тебя.

Где вихрились грозы метелей, —
С зарей на воинственный труд,
Как в бой, из землянок и щелей
Строители в цехи идут.

Идут из задымленных дзотов
На волжском крутом берегу,
Откуда огнем пулеметов
Строчили они по врагу.

Где жизнью клялись: не сдадимся!
Дыша до кончины тобой,
Откуда водил их Родимцев
В последний, решительный бой.

Идут те, что смерть побеждали,
На битвы, что ждут впереди,
На солнечной светлой медали
Храня твою честь на груди...

Под ритм их труда и похода
Рождается песня и стих...
Что день — то все больше народа
На улицах страшных твоих!

Приезжий, чтоб сразу увидеть,
Каков ты, герой-великан,
Дорогой гвардейских дивизий
Идет на Мамаев курган.

Прошли к «Баррикадам» девчата.
Роднее на свете им тут...
Вот дворник с метлой и лопатой
С рассветом наводит уют.

Спешат ребятишки с задором
В свой класс — что в четыре шага...
И где-то взрывают минеры
Предсмертную злобу врага.

Навстречу от барж, пароходов
Идут — за отрядом отряд —
Посланцы республик, народов...
Тебя возродить, Сталинград.

Полны они жизни и силы, —
Наследники славы отцов.
...Идут мимо свежей могилы
На площади Павших борцов.

Идут, не роняя ни слова,
По скверу, по улице той,
Где шла сталевар Ковалева
В атаку за город родной...

Дают они клятву Отчизне —
Века твою честь охранять,
Труду, возрождению жизни,
Тебе свои силы отдать.

Чтоб город — красавец и мститель,
Чтоб город — народный герой,
Чтоб город — борец, победитель
Садами расцвел над рекой.

Чтоб снова огней перламутры
Увидел над ним человек...

. . . . .

Таким, сталинградское утро,
Запомню тебя я навек!

Май, 1943 г.
Сталинград.

Наши знайомі

ІВАН КОЛЯДА

Поєма

1. В БЕРЛІНІ

Ніщо не спинило розплати —
Ні дзоти, ні тисячі мін.
Безстрашні радянські солдати
Ввійшли переможно в Берлін!

Солдати одної родини,
Солдати Вітчизни труда:
Калужці, вірмени, грузини,
А з ними — Іван Коляда.

Іде, огляда обгорілі
Будинки з злодійським добром,
Іван Коляда — із артілі,
Що знов розцвіла над Дніпром.

Він гордий, що мужність, відвагу
Доніс до кінця, до мети...
Рішив наш Іван до рейхстагу
Із хлопцями разом зайти.

Та в кого узнати дорогу,
Щоб марно не йти манівцем?
Аж бачить Іван — біля рогу
Дівчина стоїть з прапорцем.

Смуглява, підтягнута, бистра,
Спитали її не дарма.
— Ведем, — кажуть хлопці, — міністра,
От тільки портфеля нема!

І там, де над муром високим
Палає на сонці наш стяг,
Повільним, упевненим кроком
Зайшов Коляда у рейхстаг.

В пилюці столи і паркети,
Ні духу живого ніде.
Й гукає Іван в кабінети:
— Та де ж ви, правителі? Де?

— Нема, — каже, — видохла ферма,
Що виплодив Гітлер-удав.
Це ж тут, мабуть, Герінг той Герман
Мордяку свою наїдав!..

Гуляє, висвистує вітер,
Писульки якісь розкида.
На трон, де сидів колись Гітлер,
Виходить Іван Коляда!

Дроти телефонів обвислі,
Чорнильні прибори з «орлом»...
Розкинувсь Іван там у кріслі
І вдарив об стіл кулаком:

— Дивіться, — гукає, — хлоп'ята,
До чого доживсь Коляда —
Сама канцелярія ката
Для нього тепер ерунда!

Дістав він «орла» того з трону,
Жбурнув, розтрощив йому клюв...
І трубку схопив з телефону,
І хлопцям лукаво моргнув:

— Алло! Це говорить барлога!
Що-що? Із рейхстагу... Да, да!
Я прошу колгосп «Перемога», —
Жартує Іван Коляда.

Та й чом же йому сумувати,
Коли переміг-таки він,
Примусивши руки підняти —
«Вояк», що втекли у Берлін.

Та й чом же йому, молодому,
Не пити цю радість весни,
Коли він до рідного дсму
Іде переможцем з війни.

Іде по німецькій столиці,
Як воїн країни добра.
Іде до своєї світлиці,
Де вікна — на берег Дніпра.

2. ДО РІДНОГО ДОМУ

Біжать, пролітають вагони
За вікнами — наша земля! —
Колгоспні поорані гони,
Посівами вкриті поля.

На стінах вагонів — плакати:
— Ми брали Варшаву, Берлін!..
То ідуть гвардійці-солдати.
В медалях усі, як один.

Крізь битви і гуркоти грому
Пройшли вони роки війни.
Додому, до рідного дому
Вертаються славні сини!

Стрічає народ Батьківщини
І квітами їх закида.
То ідуть — вірмени, грузини,
А з ними — Іван Коляда.

Ось-ось вже його полустанок.
— Дивіться, село он! Мое...
Над степом підводиться ранок.
І поїзд воєнний стає...

— Прощайте, брати мої, друзі!
Пишіть. Бо скучатиму, звик...
І ті, що на вогняній смузі
Здружилися в битвах навек —

Потиснули руки по-братськи,
Міцні і широкі в плечах...

Це ж з ними він роки солдатські
Прожив у тривожних ночах!..

Гудок... Покотили вагони...
І поїзд набрав уже хід...
Стоїть Коляда на пероні,
Махає пілоткою вслід!

... До берега стежка знайсма.
Он хата... і млин... і паром...
Іван Коляда уже дома,
Ти чуєш, село над Дніпром!

Почуло... Біжать звідусюди —
З артільного двору, із хат.
Свої, дорогі йому люди,
І кожен стрічає, мов брат.

Обніме: — Здоров, мій земляче!
— Іване! Та скільки ж це літ!
І дехто від радості плаче.
А ген — поспішає з воріт,

Ціпка свого взявши у руки,
Дідусь... Ой, не та вже хода...
Радійте! Солдата-онука
Стрічає старий Коляда!

Ось жінка спішить із роботи...
Кінець вам, розлуки літа!
Іван вибігає навпроти,
До серця її пригорта:

— Марно! — Ту зустріч навіки
В серцях берегтимуть вони.

Радійте! Бійця-чоловіка
Стріча Колядиха з війни!..

А люди все йдуть привітати,
Їх повно в дворі і в дому,
Про труд свій нелегкий — багато
Вони повідають йому.

— Вже маємо коней в артілі...
— До сотні будуємо хат...
— Почнемо вкривати з неділі,
Щоб люди вселились до свят...

І клуб почали прибирати...
Село оживає щодня!..
Стемніло. Зійшлися до хати
Сусіди, правлішня, рідня.

Гуляли за пізню годину,
Звитяжці війни і труда...
На всю придніпровську долину
Виводив пісні Коляда!..

3. ЗА МНОЮ

Щодня до зорі — ще і ніч не розстане —
Він будить сусіда: — Пішли!..
— Хоч трохи спочив би. Ти чуєш, Іване!
— Не можу, не маю коли.

Слоїть не одна недовершена хата,
А скоро дощі, холода...
— Рушайте за мною, діди і дівчата! —
Гукає Іван Коляда.

За мною, до праці!.. Забудемо втому,
Бійці Сталінграда, Орла.
Усі, хто з походів вернувся додому —
Виходь на онову села.

Підводиться день з-за вишневого саду,
А він уже хату вкрива.
Недаром його будівельну бригаду
«Гвардійська» село назива.

Снопи очерету слухняно, як весла,
Лягають — сюди і туди,
І швидко ідуть під круті перевесла
У дужих руках Коляди.

Нема матер'ялу? Не вкриті будови?
— Дівчата! Нажніть рогози!
Не стій, Васильок, запрягай-но корови —
І в берег, і швидше вези!

Скомандує. Жарт якийсь кине на втіху.
І скрізь беручий, як колись.
Підріже, підіб'є лопатою стріху —
То стань і з любов'ю дивись.

Як вив'яже «кіску» міцну і зубчату —
Не пройде ні краплі води.
— Заходьте, щасливі господарі, в хату,
Живіть і не знайте біди.

На домі новім, не тримаючись, стане
І зверху село огляда.
— Гляди, бо впадеш! Стережися, Іване!
— З рейхстагу ж не впав. Єрунда!..

Клопочуться люди, щоб був обережнім,
А він до них мовить звідгіль:
— Не раз я на пункті, отак, спостережнім
Стояв, намічаючи ціль.

— До вечора ще одну треба накрити —
Така у бригади мета.
— Приємно, Іване, з тобою робити —
Не чуєш, як день проліта!

4. ЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ

... Вона прикрашала Дніпро і степи
Від неї в село — пробігали стовпи,
Що струнко стояли при кожному дворі
І ритмічно гоїдали нічні ліхтарі.

Виділа та станція в краю села.
Утоптапа стежка до неї вела.

І в час, коли люди з піснями бригад
Верталися з поля до білених хат —
На ній уже чулись гудки голосні,
В дворах і в світлицях займались вогні.

І станеш бувало на другій горі —
І видно, як сльвом одбивсь в Дніпрі,
Неначе веселки грайливе крило —
Колгоспне, нове придніпровське село.

Проїжджі, що вперше були в цих краях,
Частенько питали в нічних поїздах:
— А що то за місто в огнях розцвіло?..

І в відповідь чули:
— Петрівка, село!..

А потім — війна... і орда чужаків
Вп'ялася у землю шипами підків.
Нависла над хатами горя імла,
І стежка на горб шпоришем заросла.

Механік до неї не йшов, як колись,
За вітром у ніч плач і стогін неслись.
Прострелена в бік, без дверей і вікна —
Стояла сліпа і похмура вона.

І от, ніби сонце зі Сходу, з-за гір,
Піднявши знамена червоні до зір,
Ішло наше військо крізь бій до Дніпра,
Все дужче з-за гір долітало «ура!!!»

І хтось у ту пору, в світанковій млі,
Над нею ліхтар підійняв на шпиль,
І світло його заясніло в поля,
Туди, де верталосся щастя здаля.

Мов кликало: — Рідні! Скоріше до нас!
Петрівка чекає з обіймами вас!..

... Цю повість про світло — старі й молоді
Вже кілька разів повіли Коляді.

... В осінній порі, як пшениця зійшла,
До станції вийшли бригади села.
— Так доки ж дивитись! — сказав Коляда. —
Візьмемось? — питає.
І гримнуло:
— Да!!!

І люди взялися. В осінній порі
Застукали там ковалі, теслярі.
По плану й команді бійця-Коляди —
Стовпи піднімали, тягли прозоди.

По плану й команді — на нові бруси
Кріпили динамо, зшивали п'аси.
Машину зібрали, зробили поміст.
— Що далі, Іване? Ти ж наш машиніст!

... Приїхав механік і скрізь обійшов:
Оглянув роботу, сказав: «хорошо»,
Досвідченим зором в деталі проник.
Всміхнувся до Івана:
— Пускай паровик!

І люди почули знайомі гудки!..
І впала веселка
на води ріки!

І знову проїжджі в цих самих краях
Частенько питають в нічних поїздах:
— А що то за місто в огнях розцвіло?
І в відповідь чують:
— Петрівка, село!..

Б. ІВАН КОЛЯДА КОВАЛЮБ

Закінчилися роботи,
Тихо стало на полях.
Вишив іній позолоти
На деревах, на шибках...

П'ять годин — і надвечір'я...
Скоро випадуть сніги...
Запрудили все подвір'я
Культиватори, плуги.

Кілька місяців пролине —
Знов покличе їх земля.
Ходить, журиться правління:
Де ж узяти коваля?

— Ні одного... Обминули, —
Голова доповіда.
— А про мене, що? Забули? —
Обізвався Коляда.

— Скличу: Фельку-інваліда,
Кілька хлопців молодих,
Та до них Євмена-діда —
Щоб весь день «качав» нам міх.

Та й почнем ковалювати.
Буде кузня до ладу.
...І сьогодні не впізнати
Нам Івана Коляду.

Руки чорні, весь у сажі,
Груди потом залло.
Як пристукне, як прикаже —
І готове чересло.

Як візьме леміш у кліщі,
Як ударить молотком —
Біле віяло-іскрище
Розлітається кругом!

І наварить, і приплющить
(Бо кував з давніх давен).
— Дужче, Федька. Ще раз, дужче!
Більше духу, дід Євмен!

Він хазяїн своєму слову.
Ти на нього — не тисни...
Підіб'є коню підкову —
Не спаде і до весни.

Бризнуть іскри до фуфайки,
А йому — аби удар.
Ще й прикурює від гайки,
Від червоної, мов жар.

Хай надворі вже покрито
В білу паморозь сади,
В нашій кузні — справжнє літо.
Є роботи в Коляді!

Там до колеса дай шину,
Там зубця до борони,
Там — ресору, там — пружину,
Поладнай і підженн.

Тож Іван недаром каже:
— Отаке воно бува!
Скоро сніг на землю ляже,
А у мене — йдуть жнива...

... В нього людно, в нього жарко,
Там ви станете в куток
І запалите цигарку,
Щоб постояти часок.

І тому так неприродно
Не одвідать Коляду,
І тому і я сьогодні
Теж у кузню ту піду.

— Добрий день, Іване, друже!
Йдуть діла, як слід, мабуть!?.
Посміхнувся: — Та байдуже!
Як захочу, так і йдуть!

... Ген, Маринна через вигін
Вже несе йому обід.
Подивилась: — Ти ж, як циган!
— Не розлюбиш, — кинув дід.

Гордість жінки нам відома,
Як в пошану муж звійдє.
— Інші, -- каже, — взимку дома.
Мій же... завжди щось знайдє.

То млина, то на ремонті,
Відпочив би кілька днів...
— Так було в нас і на фронті:
Що потрібно — все робив.

Пообіда, пожартує,
І за молот, і — гайда!..
Поспішає, ковалює
Наш гвардієць Коляда.

6. У КЛУБІ

Йде сьогодні в клуб на свято,
На гуляння — все село.
Буде там людей багато,
Як давно вже не було.

На фронтоні, на зубчатім —
Там портрети і вінки.
... В ці хвилини в кожній хаті
Прибираються жінки.

Щоб зачіска і хустина,
Щоб усе їм — до лиця...
Прибирається й Марина,
Жінка знатного бійця.

Одягла те плаття біле,
Шите шовком і сріблом,
Що з Іваном на весіллі
В нім сиділа за столом.

Заплела у коси стрічки,
Знов у люстро загляда...
— В тебе ті ж дівочі звички, —
Посміхнувся Коляда.

А як вийшли на дорогу,
Він підкинув жартома:
— Не навчилася йти в ногу!..
— Знать, ходила я сама!

Розсміялись, жартівливі,
Поспішаючи туди...

— Добрий вечір вам, щасливі! —
Хтось гукнув до Коляди.

То озвався Федір Галка,
Їх порадник і сусід.
То дніпровський дід-рибалка,
Що прославив весь свій рід.

Що вночі — два роки тому,
Поміж жовтий верболіз,
Він човном, під гуркіт грому,
Сто гвардійців перевіз.

Ось і клуб їх. Цей куточок
Прикрашали і вони.
На синів своїх і дочок
Сталін дивиться з стіни.

Тут бійці і полеводи,
Тут матроси всіх морів,
Видатні буряководи,
А найбільш — плугатарів.

— Ну, та й скиб ви наорали ж!
Їх удовж як розклади —
За Берлін аж перевалиш! —
Чути голос Коляди.

Славить пісня Жовтень, волю —
То виводить ланкова.
— Прошу, люди, всіх до столу! —
Об'являє голова.

І народ сюди підходить,
А на тому, на столі —

Все, що квітне, все, що родить
На колгоспівській землі.

Хто не виїде, хто не встане —
Той про силу повіда.
Чом замислився, Іване?
Розкажи нам, Коляда,

Як ти бився, як ішов ти
Аж за Одер, за ріку?
Як стрічав военний Жовтень
У гвардійському полку?

— Я зустрівся з першим святом
В незабутньому бою —
Рядовим бійцем-солдатом —
В Приазовському краю.

У вогні і канонаді,
На світанковій зорі
Стрів я друге — в Сталінграді,
Ще й на «Краснім Октябрі».

Ну, а з третім — «вищу расу»
Я на штик гвардійський брав
І вклонивсь тоді Тарасу
Із дніпровських переправ.

Я з четвертим Жовтня святом
Мчав на битву в літаку...
Ну, й лупили ж ми проклятих,
Мовби ціпом на току.

І скажу я вам сьогодні:
Крізь вогонь тяжких атак

На арену міжнародну
Вийшов гордо ваш земляк.

Я добра і щастя зичу
Вам — з ким радісно живу —
І в труді до слави клянчу
На арену світову!..

Розгубився, мабуть, трошки...
Хліб узяв... а в миску — глядь —
І почав, по звичці, ложку
За халявою шукать.

Гомін. Співи. І з-за столу
Він встає на повний зріст:
— Більше місця, ширше коло!
Грай чичітку, баяніст!

Як розсипав, як настроїв
Музикант свої лади,
Вся артіль — сім'я героїв —
Любувалась з Коляди.

Він то плесне, то притопче,
То прикаже пісні в лад...
Вже минуло й за півночі,
А ніхто не йде до хат.

... Хороше в сім'ї артільній
У щасливі, творчі дні.
Хороше у нашій вільній,
У радянській стороні!

1945 р.

В ЛІТНІЙ ВЕЧІР ІДУ Я НА ПОЛЕ

В літній вечір іду я на поле,
Трактористам газети несучу.
Полюбив я тепер, як ніколи
Цю вечірнього степу красу.

Рівномірно тукочуть мотори
У безмежній нічній далині,
І пливуть, освітивши простори,
Скільки глянеш — вогні і вогні!..

Йду на них між густими хлібами.
А на груди — колосся звиса.
І мене окриляє думками
Ця вечірнього степу краса:

— Хоч не можна ті зорі знімати,
Що горять у небесній імлі —
Ми навчилися так працювати,
Що знімаєм Зірки на землі!

Ті зірки — золоті, п'ятикутні —
Світять нам у прийдешні віки!..
— З перемогою вас, всемогутні
Хлібороби мої, земляки!

ВАСИЛЬ ХОМИЧ

Досі був я просто Вася,
А тепер — Василь Хомич!..
— Як ця зміна відбулася? —
Хтось питає. — В чому річ?

Річ у тому, друзі милі,
Що зерном залито тік,
Що шофер я... І в артілі
Я — великий чоловік.

Що виконую задачу
Ту, якою дорожу,
Що з колгоспу хлібоздачу
Я на станцію вожу,

Що тісні для мене плани,
Бо працюю день і ніч.
От тому така пошана
От тому й... Василь Хомич!

...Чи півдня, чи на́двечір'я,
Чи за північ перейшло —
Тільки в'їду на подвір'я,
А круг мене — все село:

Ті що «емки» молотарки
Не спляють тижнів три,
Ті, що сиплять у безтарки,
Ті, що крутять трієри,

Ті Олекси і Тарасп,
Що вантажить їм з руки,
Ті бабусі (три кумасі),
Що лагають нам мішки!..

І одне питають люди,
Хто б не трапився навстріч:
— Це ж яка вже ходка буде,
Дорогий Василь Хомич?

Одвічаю: — Ходка п'ята!
— Значить, діло в нас пішло!
...Оглядаюсь, а дівчата
Вже в кабіні миють скло.

Ось несе щось у корзині
Комірник Омелько Сич:
— Вам кавунчика, чи диню,
Дорогий Василь Хомич?..

Обдивляюсь свою машину,
(А ресори — і не раз),
Каблуком ударю в шину —
Все в порядку, все гаразд!

Потрудилися хлопці жарко.
І вантаженню кінець...
І Федосія, вагарка,
Поплює на олівець,

Впише цифру... точно... строго...
Дітвора шугає пріч...
І...
— Щасливої дороги,
Дорогий Василь Хомич!

За високими стогами
На «четверту» підключу,
І колгоспними степами
Знов на станцію лечу!

Всі дають мені дорогу,
Всі звертають, як один:
І районні брички-дроги,
І з обкому «лімузин».

Бо в цю пору, у гарячу,
Всім відома моя роль,
Бо везу я хлібоздачу,
Бо на трасі — я король!

Ось містечко... Тут, звичайно,
Іду тихше, не лечу...
Та навмисне там, де «Чайна», —
Знов «четверту» підключу!

Одвернувсь і мов не бачу!
(Та й на що вона мені?)
Взагалі, у хлібоздачу,
Я б закрити усі «чайні»!

Не моргай з вікна, директор.
Не заманюй — все це зря.
Он мені автоінспектор,
Ставши струнко, козиря.

Хоч спинити він і в праві,
Та лиш «честь» він оддає,
Бо везу я хліб державі.
Це й для нього радість є!

Ледь парує радіатор...
Вже й сигналити пора.
Знову — здрастуй, елеватор,
Кріпость нашого добра!

Вартовий, що біля брами
Не здійме рушницю з пліч,
Тільки знак подасть руками:
— Заїжджай, Василь Хомич!..

Так шанують мене люди.
Знать, робота по-плечу.
...У селі в нас — свято буде,
Як возити я скінчу!

Одягну костюм, кубанку...
Став, правління, могорич!
І... гуляй, артіль, до ранку!
Веселись, Василь Хомич!

МИКОЛА КАЛЮЖНИЙ

Збори кінчались. Останні слова.
Строчив секретар на папері.
Стояв край стола й «заключаз» голова...
І враз —
Одчинилися двері!
Усі здивувались: з'явився, мовляв,
(І сміх — як розкотиться дружний).
Задиханий, мокрий, у дверях стояв
Колгоспник —
Микола Калюжний.
Тримав у руках він ціпок чи батіг,
Пашіло обличчя бадьоре.
Враження таке, що не йшов він — а біг,
Згадавши — хоч пізно —
Про збори.
— Чого ти спішив? Чи не виспавсь, бувал —
Хтось кинув з кутка через спину.
А строгий, вимогливий наш голова
Торкнувся якраз —

Дисципліни:

— Будь ласка! Ось приклад іще вам один,
Хоча би Калюжний Микола!

Чому він прийшов в одинадцять годин?!

З кутка:

— Підписать протокола!!!

Від жарту цього секретар як скипить:

— Провчити за звичку погану!

Калюжному треба вліпити цю ж мить,

Для першого разу,

Догану!..

Сказав і присів. І схопив олівець:

Націлився вже й записати.

Та тут у Миколи урвався терпець:

— Дозвольте сказати!..

Всміхнувся до зборів, до голови

І каже: — Така тут причина:

Спішив я на збори тоді, як і ви.

Була, мабуть, восьма година.

Темніло. І вітер зривався. Отож —

Захмарилось, блискало збоку...

Іду і міркую: ст-от піде дощ!

А йшов я тоді мимо току:

Якраз біля клуні, де склали комши.

Дивлюся, а крайню стодолу —

Закочує вітер... Сильніш і сильніш,

І снопів із вісім — додолу!

Ну, що тут робити?.. Гукнув сторожів,

Драбину приніс од комори.

І гайда наверх... Умостив, завершив...

І знову біжу я

На збори!

А дощ уже ліщить. А грім уже б'є.

Забув і година вже котра.

Спішу мимо ферми... «Ой, лихо, моє!» —
Голосить Калениха
Мотря.
Злякалися грому телята малі.
Зняли метушню в обірчизні,
Полізли на хвіртку, зірвали з петлі —
Й пішли врозсипну
По долині.
Ну, що тут робити? Ну, як тут іти?
Пустився і я завертати.
Й виходить — телята не можуть втекти,
А я їх —
Не можу догнати.
Нарешті загнали: намоклих, в росі...
Поклав я під хвіртку підпори.
Обтерли рядом їх, злічили чи всі,
І знову біжу я на збори.
Дивлюсь — на подвір'ї залишений віз.
Не ждали ж такої стихії!
Запрігся я в воза, затяг під навіс,
А дощ не спиняється, сіє!
І знов — мимо тину, де наші сади,
По греблі, де два осокори,
Обходячи свіжі озера води —
Спішу я на ці ж таки збори.
Та от і прибув... Біганини було,
Аж липне сорочка до спини.

Прийти своєчасно ніяк не везло,
Хоч я й поспішав три години!
...І знову встає голова край стола
І мовить: — Як шани ознаку,
За чесні і добрі, хазяйські діла

Запишем Миколі —
Подяку!
Зам'явсь секретар і тихенько писав...
А в залі — грім оплесків дружний...
Розгублений, мокрий у дверях стояв
Колгоспник
Микола Калюжний.

ГАРЯЧИЙ МОМЕНТ

Саме скінчили ми сіянь буряк —
Тут і прийшла нам газета.
Глянула — дивиться Таня Ліснюк
Прямо на мене з портрета.

Ніби і та вона, ніби й не та,
Вроді молодшою стала.
Зірка на грудях сія Золота!..
З радості й я просіяла.

Ще раз погляну та й знов усміхнусь.
Що ж! Молодець вона, видно...
Дозго дивилась. А потім чомусь
Стало на себе обидно.

Бачу, он нижче — про Ташу Ліснюк
Пише поет уже вірша!
Що ж це виходить? А я ж хіба як —
Слабша од неї чи гірша?

Чом же відстала од неї торік?
Чом та й коли? Через кого?
Першим на очі попавсь чоловік.
Тут я й напала на нього.

— Ти, кажу, винен! Бо хто ж це бурчав:
«Дбаймо про власні ресурси».
Ти все збивав мене. Ти не пускав
В клуб на мічурінські курси!

Ти, кажу, встряв на «пожарну» якусь
Й днями там киснеш, як нитки!..
(Вірте мені, що коли розійдусь —
Я неплохий самокритик!)

Знай же, говорю, доб'юся свого:
Будуть і з мене портрети,
Будуть, кажу, ще й до мене — ого! —
Натовпом іздить поети!

Слухайте тільки, що далі було!
Другого дня на світанні
Йшла я полями в Петрівку-село,
Йшла у науку до Тані.

Ось і Петрівка... Й сади вже п...
Скільки пташиного дзвону!
Ніби влетілись сюди солов'ї
Геть із усього району.

Тільки спішила я в поле дарма:
Таню застати не встигла!
Кажуть дівчата: — Була і нема,
Щойно до кузні побігла.

Взнать, чи для ланки готов реманент:
Сапки, мотиги, лопати...
Ниньки в нас, тьотю, гарячий момент!
Треба усе врахувати!

Гайда я в кузню! І мовить коваль:
— Трудно спіймать її пішки.
Тут ось була вона. Тільки, на жаль,
Ви запізналися трішки.

Таня на базі — відклав інструмент
Й кидає ту ж таки фразу:
— Ниньки у неї гарячий момент!
...Словом, біжу я на базу!

Там одвічають: — Ось тільки була!
Звідси... отак мимо школи...
Бачите, тьотю! Ген-ген повезла
Добриво в ланку на поле...

Вийшла з подвір'я і гайда на шлях!
Може ж, таки упіймаю.
Більше півдня вже спішу по слідах,
Досвід її переймаю!

В чому Танюша мене обганя —
Всі ці секрети вже видні:
Те, що зробила вона за півдня —
В мене робилося б три дні!

Стріла у полі мене ланкова
Ніжно і просто, як рівна.
— Здрастуй, — кажу їй, — зоря польова,
Здрастуй, колгоспна царівна!

Хочу я бути такою, як ти.
Тож научай мене, Таня!..
— Перше, умій, — каже, — час берегти!
Друге — найбільше завдання:

Ось що, подружко, віднині зроби —
(Міцно потиснула руку) —
Сильно, всім серцем своїм полюби
Сталінську агронауку!

З нею і Зірка прийде Золота
Й слава! — запевнила Таня...
Йшла я з Петрівки, ну, зовсім не та!
І... почалося змагання!

Б'ялість, повільність розвіяно вщент
В нашім житті трудовому,
Щоб не прогаять гарячий момент
В праці, в учобі — в усьому!

...Як мене звати і родом звідкіль —
Скоро напишуть газети.
Будуть от-от і про нашу артіль
Вірші складати поети!

ОТАКІ У НАС ДІЛА!

В жінки шапа і заслуга,
А мені не повезло.
Знає жінку вся округа,
А мене — одне село.

За буряк і за пшеницю
Просять жінку аж в столицю,
І так жаль, що не обох.
Отаке-то!
Ох-ох-ох!

Як в газеті на портреті
Подали передових —
Стала жінка на прикметі
І в старих, і в молодих.

Пишуть хлопці і дівчата,
Просять досвід передати,
Хвалять жінку без кінця.

А про мене —
ні слівця!

Став я вроді секретарки.
(Треба жінці ж допомогти!) —
На конверти клею марки,
Та одписую листи.

Всіх, виходить, навчаю,
Як добитись урожаю,
Зву до праці багатьох.
Ну, а сам я —
ох-ох-ох!

Так пройнявсь я тим уроком,
Що аж сам собі казав:
— Та щоб я отут, під боком! —
Досвід цей не перейняв!

Так віддавсь своїй роботі,
Що і я стаю в почоті,
Що обом тепер хвала!

· · · · ·
Отакі у нас діла!

ОСОБЛИВИЙ ПАСАЖИР

У нестримному розгоні
Поїзд мчить в безкраю шир!..
Поруч мене у вагоні —
Особливий пасажир!

Може, іде й до столиці...
Та погляньте на багаж!
За плечима — сніп пшениці,
Біля боку (дивно аж!) —

Обвиса чумиза, гречка,
Й виглядають з-під руки,
З невеликого мішечка —
Два цукрових буряки,

Визирають із кишені
Круглбокi, як лини —
Білозубі, здоровенні
Кукурудзи качани!

— Це ж куди ви? — хтось звернувся.
(Й на «багаж» спідлоба зир.)
— А вгадайте! — посміхнувся
Особливий пасажир.

Із других купе до нього
Ще підсіло душ зо п'ять.
І про шлях сусіди мого
Стали спорить і гадать.

В колі дружнім і веселім
Міркував по-свому всяк.
А один (з важким портфелем)
Підхопивсь і каже так:

— Тут нема чого й гадати.
Діло ясне і просте.
В міністрество експонати
Для колекцій везете!..

І всміхається сердечно:
— Відгадав? Рішили спір?..
— Не вгадали, безперечно! —
Одмовляє пасажир.

— Цільтесь, — каже, — трохи вище! —
Вус погладив... І в момент —
Озирнувся, підсунувсь ближче:
— Викликає президент!..

Переглянулись сусіди...
(Поїзд далі біг та й біг).
А куди колгоспник іде —
Відгадать ніхто не міг.

... Показав він нам пшеницю,
Качани подав до рук.
— Іду, — каже, — я в столицю,
В Академію наук!

Прочитаю кілька лекцій
Академікам-дідам,
Здам усе це для колекцій,
Вченим досвід передам.

Розкажу їм, що знаменно
В хліборобстві в даний час:
Ми їх слухаєм щоденно,
Хай послухають і нас!

Запалав, збудився вроді,
Й почалося, і пішло —
У купе при всім народі
Встала повість про село!

Встали люди із артілі,
Чесні люди трудові,
Що спиняли заметілі
В довгі ночі зимові.

Що долали перешкоди,
Як новатори-творці,
Що не ждуть дарів природи,
А беруть їх, як бійці;

Що гордяться їм по праву
(Все багатство — плід їх рук!),
Що везе він їхню славу
В Академію наук!

Мчався поїзд у розгоні
Мимо лісу, понад яр.
А мічурінець в вагоні
Вів колгоспний семінар...

Збоку тьотя — плесь руками!
— Ой, це що? Дніпровський міст?
От морока мені з вами!
Я ж проїхала роз'їзд!

... Хто послухав — не забуде.
Не артіль то — а краса!
В ній працюють наші люди,
Ті, що творять чудеса,

Що веде їх мужнім кроком
Батько Сталін до висот!
... Ось і Київ!
І потоком
В рідне місто йде народ.

Хто трамваєм спішно іде,
Хто йде пішки через брук,
А колгоспник — на «Побіді»
В Академію наук!

ПОВАЖНА ПРИЧИНА

...Всі ролі було розподілено.
І от ми із клубу йдемо.
— За сім вечорів і неділю ми
Виставу на славу дамо.

Федот, що живе аж за балкою,
Віднині — коханий Петро.
Завфермою — вийде Наталкою,
Співатиме, взявши відро.

Увесь реквізит уже зібрано:
Коромисла, глеки, тини...
Скидальник Іван — буде Виборним
(Цю роль він ще грав до війни).

Грицька — молодого, серйозного, —
Що кращий в селі тракторист —
Гуртом охрестили на Возного,
Бо має до слова він хист.

Одними поривами здружені,
За північ ми з клубу йдемо...
Хай всі з нас іще не заслужені,
А все ж ми виставу дамо.

Сказали. Взаялись молодечо ми —
І п'еса готова була.
— Сьогодні вистава увечері! —
Котилось по хатах села.

І раптом — неждано-негадано —
На білих полотнах об'яв,
Уразливе слово... «Відкладено»
Данило-заеклуб написав.

Щоб все було ясно для кожного,
Зробив він приписку нову:
«...по случаю виїзду Возного
На вліт трактористів в Москву».

ОДАРКА З ПЕРЕЖИТКАМИ

Тут не жарти — ціла «драма»,
Бо в один із вечорів
Заявила Фросі мама:
— Ніл.. Не підеш до корів!

Ну, яка з тебе доярка!
Ти ж зелена... молода...
І вчинилась в хаті сварка:
Мати: — Ніл
А Фрося: — Да!

... Змовкла донька. Ближче сіла
(Смирна й тихша од води!) —
Ніжно маму попросила,
І стара сказала: — Йди!

Йди, — говорить, — хай по-твому!
Що нам спорити дарма?
А корівку нашу вдома
Я догляну вже сама.

Доньці тут сказать до слова
Й знагодилося якраз:
— Нащо, мамо, нам корова?
Зайвий клопіт це для нас.

Молока ж у нас в артілі —
Хоч купай у нім село...
У старенької по тілі
Аж морозом потягло!

(До «свого» була ревнюща
Ця стара,
Товариші,
Й навіть трішки загребуща,
З «пережитками» в душі!)

— Що ти голову морочиш!
Жить без свого молока?
Не видумуй — як не хочеш
Вкоротить мені віка!

...І пішла дочка в доярки.
(Вже рекорди обганя!)
А в старенької Одарки —
Без турбот немає дня:

Миє глеки та клопоче,
Як заведена, в дому.
Лиш віддише, сісти хоче —
А корівка — знову: «Му-у!»

Лиш розігне спину прямо —
Фрося з ферми — тут як тут:
— Одчиняйте двері, мамо!
Ось нам премія за труд!

Молоко нам! По рошоту —
Двоє відер і казан:
За стахановську роботу,
За надої понад план!

... Як наповнила всі «літри»
(Аж по вінця, по межу),
Всі горшки і всі макітри
Ще й позичену діжку, —

То вмостила в погріб діжку
І давай туди зливать:
Свіже й кисле впереміжку —
Кожен вечір відер п'ять!

Тут і сталась справжня «драма»
Від напаву молока.
Якось лізла в погріб-яму
І напасть тобі така:

Зацепилась за підніжку
І в дійницію в руці —
Полетіла баба в діжку
Та й пірнула в молоці!

Так пірнула — що аж свище.
Що аж бризки в стіни — лясь!
З жахом гепнула на днище,
Посиділа. Й підвелась.

Ледь збагнувши цю подію,
З переляком на лиці —
Стала й дихає... по шию
У колгоспнім молоці.

— Правду Фрося говорила
(Бабі в голову прийшло):
«Молока у нас в артілі —
Хоч купай у нім село!»

Не кричить (боїться страху!)
... Раптом Фрося — тут як тут:
— Одчиняйте двері, мамо!
Знов нам премія за труд!

Баба з погреба — як пискне:
— Ось я, доню! Йди сюди!
Йди рятуй, бо скоро скисну!..
Вчула Фрося — і туди!

— Як це сталось? Що ви — п'яні?!..
Вийшла баба ледь жива.
Губи й вуха у сметані,
У сметані й голова.

— Щоб сусідам хоч не знати,
Засміють мене в селі..
Подивилась в люстро в хаті —
Та й присіла до землі!

Саме тут сусідка Ганна
В двері стука: «Я до вас!»
— Ой, не можна!.. В мене ванна!
Я скупалася якраз!

... Хоч і змокла вся до нитки,
Та на користь вийшло їй:
В молоці ті «пережитки»
Геть одкисли на старій!

Вранці з Фросею розмову
Мала мати лиш одну:
— Ти... веди в артіль корову,
Ну, а я вже... піджену!..

Як було це — так писалось,
Дорогі товариші.
Легше бабці! Бо розсталась
З «пережитками» в душі!

— Не псую вже, — каже, — нерви,
Стала інша, не така!..
... Хай же скрізь у нас на фермах
Буде стільки ж молока!

ЙШОВ УВЕЧЕРІ ВАСИЛЬ

Мимо саду, за артіль,
В хату на помості —
Йшов увечері Василь
До Оксани в гості.

До Оксани Василя —
Мов сама несе земля.

До вікна він підійшов.
Далі йти не сила.
Чує: в хаті про любов
З кимсь говорить мила!

Під ногами Василя —
Мов хитнулася земля...

«Я люблю тебе, Петрусь,
Я твоя кохана.
Як не віриш, то клянусь!»
Мовила Оксана.

Під ногами Василя —
Зовсім рухнула земля.

Ой, ти, молодість-вино!
Треба точно взнати!
— Піду в гості, все одно! —
І Василя — до хати!

•Розгубивсь, ковтає злість:
— Де ж Петро той! Де той гість? —

Він питає, — де Петро?
А Оксані смішки:
— Це ж я, — каже, — вчила роль
З оцієї книжки!

Аж до стелі Василя —
Підняла тоді земля!

...Мимо саду, за артіль,
В хату на помості —
Йшов увечері Василя
До Оксани в гості.

До Оксани Василя —
Мов сама несе земля!

«ІМПЕРАТОР»

За те, що найбільше мій виробив трактор,
Придбав восени я звання — «імператор».
А звать мене зроду — Олекса Біда.

— І став імператором?

— Да!

Случилось це так. На любиму машину
Відразу я сів, як вернувся з війни.
Від квітня до жовтня в полях без упину
Відважував скиби.

І от восени

Покликали нас із ланів Чорномор'я
Вітчизні складать найпочесніший звіт.

Спинив ще заведений в квітні мотор я

І вирушив, друзі,

В Одесу,

На зліт.

Побачили б ви, на яким «лімузині»

Від станції мчався я, степу орачі

Бульвар... І готель ось... У тій же хвилині

Відкрив мені двері швейцар-бородач.
Ввійшов: у плащі, модна шляпа крилата.
І геть спантеличив старого порт'є:
Прийняв він, мабуть, мене за дипломата.
— З якої, — питає, — країни, мусьє?
Ну, що йому скажеш? Морока, та й годі!
«Мусьє» у Біди і в роду не було.
— З тієї країни, кажу, — що в народі
По-простому зветься — колгоспне село.
...Причім же тут, скажете ви, імператор?
При тім, що увечері, в пам'ятний час,
Пішов я на зліт у відомий театр,
Де грала музика, стрічаючи нас.
Пригладив зачіску, поважно заходжу,
Та місце припало мені не в партер —
В найкращу з усіх, в позолочену ложу
Провів, поклонившись, старик-білетер.
Розмови... Музика... Минають хвилинки...
Куди не погляну — все друзі мої.
І так захотілось, щоб глянула жінка,
В якій-то пошані Олекса її.
Початок!
Від серця говорить оратор
Про партію нашу, про силу труда.
— Дивіться! В цій ложі сидів імператор,
А зараз сидить в ній Олекса Біда. —
Сказав він.
І зал — як заплеще в запалі.
Вклонитися б, може, та я ж не артист —
Такий, як і всі в цьому світлому залі,
Степів чорноморських простий тракторист.
Я вмю глядіти мотор, радіатор,
Від снігу до снігу машину вожу.
Якщо ж у цій ложі сидів імператор,

То більше не сяде, бо я тут сиджу.
Розказують, він появлявся тут «негласно»,
Боявся, щоб не бути у всіх на виду,
А я розмістився тут вільно й прекрасно.
І всім тепер видно Олексу Бїду.
Вночі, як кінчилась класична вистава,
Як вийшли співці аж до рампи, на край —
Вклонилась мені, усміхнувшись лукаво,
Тендітна і ніжна мадам Беттерфляй.
Відтоді й пішло!
Хто не стріне в театрі,
Той руку пстисне, той жарт підкида:
— Здорово, Олексо!
— Привіт, «імператор»!
— Сидить в такій ложі Бїді не біда!
— Да, да!
Й покотилось по краю по всьому
Нове моє, сповнене жарту, ім'я.
...Прибув із Одеси до рідного дому,
І слухайте, як мене стріла сім'я:
Одкрив лише двері, заходжу до хати,
А жінка назустріч синопка несе.
— Приїхав наш милий татусь-«імператор».
По радіо, каже, ми слухали все!
На ранок я був уже знову на полі.
Мотора завів і до праці, в похід.
Бо тим, що зробив, милуватись доволі,
Інакше — обгонить колега-сусід.
Хай мокро на ниві, хай тяжко орати,
Та я ж переверну ще гори ріллі!
Бо я тут хазяїн!
Бо я «імператор» —
Всієї, що видно довкола, землі
Робить, так робить!

Втрое сили помножу,
Щоб вище здіймалася слава труда,
Щоб завжди сидів в позолоченій ложі
Землі «імператор» —
Олекса Біда!

ЛЮБОВ СЕРЖАНТА БІЛІКА

Вертався я з орденом «Слава»
Додому, в свій край над Дніпром.
І першою дівчина Клава
Зустріла мене за селом.

Ще ж разом училися в школі
Тихенька була і проста.
Зустріла у рідному полі,
Неначе царівна ота.

Змахнув я солдатський підсумок,
Так ніби скінчив свою путь.
Той перший її поцілунок —
І досі не можу забути.

Та діло тут, друзі, не в цьому,
Хоч все почалося з тих пір.
...Як тільки прибув я додому —
Війшлося людей повен двір!

Звичайно, хильнули по праву.
Й, мабуть, перебрав я «хильків».
— Покличте Петренкову Клаву! —
Почав я просити батьків.

Метнулась за Клавою мати.
(І, звісно, розмови кругом.)
Хоч тут мені б сеоце тримати!
А я тоді встав за столом:

— Так от, кажу, друзі та братця,
Не знав я в боях перепон.
І ось, аж сьогодні, признаться,
Відразу попав у «полон»...

При цьому із приказок дещо
Припало мені на язык.
І люди гуртом — як заплещуть!
Ну, що тут?.. Цілуйсь... хоч не звик.

Хтось думку подав на похміллі:
— А може, й поженимо їх!?
...Відтоді й понині в артілі
Зовуть мене люди «жених».

Бо й досі хожу нежонатий,
Та жду все ту радісну мить.
А хто тут із нас винуватий —
І сам генерал не рішить.

Обрала за «тактику» Клава —
Той хитрий дівочий підхід:
Сьогодні — хороша, ласкава,
А завтра — холодна, як лід.

— Скажи, ми поженимось, Клаво?
Бо ця невідомість — біда.
Подивиться в очі лукаво
І лагідно вимовить: «Да!»

Вертаюся радісний знову.
Аж легше на серці мені.
А завтра почну цю розмову —
Вона: «А, можливо, і ні...»

Таке-то... І доки це буде?
Чи скоро цей зміниться стан?
А тут ще й допитують люди:
— Коли ж те весілля, Іван?!

А Клава заплутує далі...
Невже ж то ціна мені гроші!
...Буває, начищу медалі,
Погляну на себе - - хороши!

Хвата і до праці таланту.
І сила, як кажуть, в цвіту.
Невже ж то не взяти сержанту
Любовну оту «висоту»?

Не раз — розчарований, в тузі,
Я думав: чому не поет?
...І от аж тепер, мої друзі,
Одруження в нас — не секрет.

Минулись сердечні тривоги.
Настав той омріяний час.
Приходьте у День Перемоги
В село, на весілля до нас!

1946 р.

МИСЛИВЦІ

Наготовивши рушниці,
Идуть на поле два стрільці.
Идуть туди, де є лисиці,
Де вигулюють зайці.

При боках — мисливські речі...
Мов брати, вони на зріст,
Молоді, широкоплечі —
Комбайнер і тракторист!

Вміють хлопці бити влучно
І зблизька, і вдалину.
Бо в розвідку нерозлучно
Бдвох ходили всю війну!

Мимо ферми і криниці
У шинелях, як бійці,
Понесли свої рушниці
В сніжне поле два стрільці.

...За стогами під горою
Запалили цигарки.
Наготовили в до «бою»
І позводили курки.

І спинились для поради:
Як іти їм? А чи в ліс,
Чи туди, де виноградні,
Чи посадкою навкіс?

І тоді один говорить:
— Краще підем на масив,
Аж туди за ліс, на гору,
Де комбайном я колив.

Другий каже: — Та куди ти?
Де там бути звірині?
Ти ж умієш так косити,
Що не лишиш і стерні!

Стільки йти і, звісно, даром —
Що за вигода була б?
Краще підем понад ярмом,
Де я виорав на зяб!..

Перший проти: — Тільки втома!
Ясно людям і мені —
Там ні ямки, ні залома.
Де там бути звірині?

Оглядаю наші ниви
І маю думку я одну:
Підем, друже, на посіви,
На густу овимину!

...Повернули до пшениці
Два мисливці-молодці.
Там сховалися лисиці,
Притаїлися зайці.

«ДЕСАНТ»

— Тепер покажу вам колгоспний десант, —
Моргнув голова хитрувато.

...І от ми вже ідем.

Минаємо сад,

Що віти розкинув крислато.

Підводиться сонце. Парує земля.

На небі — одна тільки хмарка...

На вмиті росюю зелені поля

Везе нас колгоспна бідарка.

Жартун-голова (ще недавній сержант)

Інтриги, уміючи, в'яже:

Завзято і гаряче хвалить десант,

А що за десант — він не каже.

— Воздушний! — говорить.

Тож хай буде так!

...Аж бачу: ген-ген — здоровецький

Стоїть край дороги підбитий літак!

Під'їхали... точно! Німецький!

Обсмикані крила... в пилюці... в росі...
Чудна і смішна його поза:
Піддержують «Хейнкеля» замість шасі —
Передні колеса од воза.
На рванім охвісті висить батіжок,
Під черевом сіна дві купи.
...Назустріч виходить сивенький дідок —
«Начальник десантної групи»!
Виходить, почувши привіту слова,
І «штурман» по імені Фрося.
— Ну, як тут десант наш? — пита голова, —
В порядку? Без жертв обійшлося?..
— Без жертв! — рапортує «начальник»-
дідок, —

Всі триста живі і здорові..
Всміхнулась і Фрося, ступивши на крок.
— До «штурму» хоч зараз готові!.. —
Сказала... І тут же, без всяких команд —
Під дверці вмостила драбину...
— Готуйтеся, діду! Пускаю десант!..
І рвучко відкрила кабінку.
...І хлинули з «Хейнкеля» вниз, стрімголов
«Десантники» всякої масті:
Рябі... семенисті...

чубатенькі знов!

За ними —

руді,

зозулясті!

Одна приземлилася з криком — Ко-ко-к!
В бідарку... Красивенька курка!
На шийці у неї такий ободок,
Що прямо тобі — чорнобурка...
Кишить і рябіє довкола земля.
А кури все валять без ліку!..

На radoщах півень забравсь на руля
І тричі протяг: — Ку-ку-рі-ку!!!
І нібито «Хейнкелю» цьому на зло
(Якого пилюка покрила)
Стрибає той півень з руля на крило
Й широко випростує крила!
— Такого-то «фюрер» придумав хліва,
Кели воювати збирався! —
Сказав многозначно сержант-голова.
В розмову й дідок умішався:
— Звиняйте, товаришу представник,
Якщо я спитаю неліпость:
Чи може купити артіль... під курник
В Нью-Йорці «Літаючу кріпость»?.. —
Чудний він! Ну, що йому скажеш на те?
Та кам і казати не прийшлося.
— Ви чуєте, діду? Чого стоїте? —
Притупнувши, гримнула Фрося.
Метнувся дідок завертати «десант».
Спішить і вигукує, чути:
— Держись, довгоносик! Держись «окупант»!
На полі тобі в нас не бути!..
...Від проса до гречки розширився «фронт»
І рухавсь масивами пару
Туди, де буряк... на самий горизонт,
У бік... «головного удару».

...Надвечір
Під самий «десант» підійшли
(Не брати ж його тракторами!)
З ярмом і в'їям круторогі воли
І вперлись в охвісти хвостами.
І Фрося, і дід, і погонич-зонак
Взялися за звичну роботу:

Чіпляли війл — готували літак
Кудись... до «нічного польоту».
— Контакт! — крикнув хлопець.
— Готово контакт! —
Свіднизу дідок обізвався.
— Давайте, — говорить, — цабе... і на тракт!..
А сам на літак вже забрався.

Вмостився зручніше. — Даю, — каже, — газ!
І вигукнув: — Гей! — над полями.
...На інші ділянки (як тягся не раз)
Тягнувся літак за волами.
Приємно сиділося зверху дідку...
Йшла збоку, всміхаючись, Фрося...
Такий-то пташиний «деса́нт» в літаку
Побачить мені довелося!

ДІВЧИНА

Вона з відрами йшла від криниці.
— Чи не можна, — питаю, — води?..
Усмінулась, навела зіниці.
І до мене: — Ви звідки й куди?

Я казав, що іду з Березівки
В те село, де над ставом вітряк,
Що іду з навчання до домівки.
Що для неї, звичайно, — земляк!

А навколо — поглянути любо:
Дише травами літня пора!
Нахиливсь... і відсвіжую губи
Прохолодою з того відра...

Не хвалько я, здається, нітрішки,
А сказав їй, чомусь, що тепер
Годі з мене ходити вже пішки,
Бо віднині — колгоспний шофер!

Ще й подав своє «право» дівчині,
Що дістаз його в скриньці внизу.
— Може, й вас, — кажу, — якось в кабіні
До райцентру в кіно підвезу.

Із запалом шоферського духу
Навіть став їй відмітки читать:
— І «мотори», і «правила руху» —
Все в порядку, чорнява... На «п'ять»!

...Ніжні руки і сукня в узорі.
Все по моді... Навіщо цей шик!
Так і видно — працює в конторі.
— Ви, напевно, — кажу, рахівник?

Не сподобались їй ці «деталі».
Усміхнулась: — Нехай буде так!..
І пішов я шляхом своїм далі,
В те село, де над ставом вітряк.

А в якій проживає хатині?!
Як ім'я?.. Лиш догадки одні..
...Скільки раз тим селом на машині
Довелось потім їздити мені!

Мимохіть задивлявся на лиця
(Якось ледва не вскочив у рів).
Зупинявсь біля тої криниці,
Та ні разу її не зустрів.

А в осінню і пам'ятну пору,
Як кайбільше в шоферів труда,
Іхав я під селом тим на гору,
І стряслася зо мною біда.

Змовк мотор. І разів, мабуть, триста
Все крутив і крутив... Не бері!
І пішов я просить тракториста,
Що ліворуч на полі оре,

Щоб поміг. Бо гаряча ж робота!
Хлібоздача!.. На обліку дні!
...Тракторист — в окулярах пілота —
Усміхнувсь... і ні слова мені.

Повернув. Підрулив до машини.
Руки в боки — і став поблизу:
«Може, я вас, — говорять, — в кабіні
До райцентру в кіно підвезу?»

Ці слова — як раптова атака.
Окуляри зняла... Я завмер.
А вона: — Щоб не був задирака!
Щоб не хваставсь, товариш шофер!

Присоромила вкрай... Отаке-то!
. . . . .
І тепер, коли мимо я мчусь —
Помахаю здаля їй кашкетом.
Підійти ж... не наслідуюсь чомусь!

РОВЕСНИКИ

Хоч про це вже є поеми
І романи, і пісні,
Та схотілось на цю тему
Написати і мені.

...В ЗАГС'і Шурі чорноокій
Я питання задаю:
— Хто родивсь одного року
З славним Жовтнем в цім краю?

Йде до шафи спритна Шура.
Повернулась і чита:
«...Чумаченко, Гайдебура
І Данило Калита».

Взнав адресу. Сів на фуру
Й ну шукати трійцю ту —
Чумаченка, Гайдебуру
І Данила Калиту.

Їздовий простяг долоні —
Віжки в руки, злегка — смик...
І побігли риссю коні
До колгоспу «Більшовик».

Йду в контору їх артільну.
Привітались, як бува.
— Є такі в нас! — і розсильну
Шле за ними голова.

І заходять, сили повні,
Ті, що ростом на підбір:
Два сівальники шановні
І шановний бригадир —

Три завзятих по натурі,
Три веселих у житті.
Тисну руку — Гайдебурі,
Чумаченку, Калиті...

Познайомились, як треба,
Хлопці, справді, до пуття...
— Говоріть, — кажу, — про себе,
Про роботу, про життя.

Бачу: русу шевелюру
Чумаченко підкида.
— Дайте, я про Гайдебуру.
Це для мене без труда.

Чоловік він і добрячий,
І справляється кругом,
Та занадто вже гарячий —
Що не робить — все бігом:

Завжди першим біг до школи,
Біг додому, біг на лід,
Біг на збори комсомолу,
Ну, а я — за ним услід.

Біг зі зброєю солдата,
Брав з розбігу ріки вбрід,
На Берлін від Сталінграда
Біг —
а я за ним услід.

І отак при всякім ділі..
Заморив мене зовсім,
Бо, признатися — в артілі
Ми змагаємось із ним...

— А про себе ж чом нічого? —
Голова його пита.
— Дайте, я скажу про нього! —
Обізвався Калита.

— В тому, — каже, — Гайдебурю,
Чумаченко обганя,
Що влюбивсь... в літературу
І чита її щодня.

І сучасну, і давнішню!.. —
І додав ще Калита:
— Закажіть Остапа Вишню —
Все напам'ять прочита!..

— А про себе?.. Варто... Як же!
Ви ж бо є передовик!..
— Та про себе... яюсь, — каже, —
Заплітається язик.

Орем, сієм! У газету
Потрапляємо бува.
Хай про мене, по секрету,
Вам розкаже голова...

Над селом білили хмарки.
Свіжим вітром потягло...
Голова запряг бідарку —
Іду з ним я за село!

Іду полем... А пшениця —
Аж зелено-ворона!
Край масиву на таблиці
Хліборобів імена.

Не таблиця — а брошура!
Хто не іде — той чита:
«...Чумаченко, Гайдебуря
І Данило Калита».

...Повертались ми додому
У краю тім степозім
Непохитно певні в тому,
Що прикрасять груди ім,

Трьом завзятим по натурі,
Ясні Зірки Золоті —
Чумаченку, Гайдебурі
І Данилу Калиті!

ГОСТІ

Почалося все це так. Подзвонили вранці,
Що приїдуть у село два американці.
Два якихось діячі у поважній ролі —
Подивитись на артіль, побувати в полі.
Що ж, гостинний ми народ! Вже такої вдачі!
Хоч, звичайно, в них і в нас не одні задачі:
Їм кататись, нам своє — сіять повним ходом!
Тож прийдеться голові бути екскурсоводом.
Поголивсь він нашвидку, причесав волосся.
Більш нічого «прикрашати» нам не довелося!
Десь опівдні через міст, мимо осокоу —
Мчить авто і підліта під саму контору.
І виходять у плащах — чужини посланці —
Два якихось діячі, два американці.
Перший важно одягнув жовті окуляри
І крізь шкельця позирнує, мов крізь два долари.
Другий миттю заходивсь старанно чіпляти
І спереду й на боках фотоапарати.
Голова, з рахівником й посильна Параска —

Їм назустріч із дверей: — Просимо, будь ласка!
Усміхнулися пани солодко, облесно
І промовили разом: «Ошень інтересно!»
Провели їх в кабінет. Почалась розмова.
— Що цікавило б панів?.. Люди? Відбудова?
Чи хотіли б, може, знать план посіву ярих?..
І звернувся до голови той, що в окулярах:
— Ми хотіли б, містер Гук, згідно правил честі,
Леді Мельник — ланковій свій візит нанести!
Нам діла її з газет децо вже відомі.
Тож чи можем бути ми в леді на прийомі?
Дуже просим! Якщо так — це було б чудесно!..
Другий також поклонивсь: «Ошень інтересно!»
Одвічає голова: — А чого ж! Будь ласка!..
...І пішла по ланкову посильна Параска.
Щоб негайно розшукать аж на полі в ланці,
Бо чекають на прийом два американці!
А тимчасом голова вів гостей до двору:
— Ось ми, — каже, — підняли із руїн комору,
Ось вам вулиця нова. Далі — клуб і школа!
За селом — сади, поля. Йде сівба довкола..
Мовчки дивиться один на будівлі, хати..
Не націлює другий фотоапарати..
Незабаром на шляху голова угледів,
Що вертає посильна... Та чомусь — без «леді»!
Довелося тут панам потерпіть фіаско.
Здивувався й «містер» Гук:—Що таке, Параско?
А Параска як рубне: — Стрітися не вдасться!
Дуже сильно зайняті леді Мельник Настя.
Зможуть вечором прийнять, а чи тут, чи в домі,
Бо якраз тепер весна в Насті на прийомі!..
Підморгнув їй голова.
— Ой, весна, ти, весно!..
Переглянулись пани: «Ошень інтересно!»

...Голова наш — дипломат: не губивсь ніколи!
 Пропонує він панам — їхати на поле:
 — Леді Мельник прийме там! На своїй ділянці..
 Мчать на степ, аж за село два американці.
 Підлітають і стають коло поля Насті.
 І виходить їм навстріч дівчина в запасці,
 У хустині голубій, взявши руки в боки,
 Повновида, молода, аж палають щоки,
 Ніби зроду руки ті їй не тримали сапи...
 І «Америка» зняла перед нею шляпи!
 Після милих привітань — Настя... до атаки:
 — Це ж про мене там, у вас, шкрябають писаки,
 Що хоч Мельник та, мовляв, і швидка й проворна,
 Та вже звалиться ось-ось, бо «стара, аж чорна!..»
 Як здається вам, пани? Є ще в мене сила?
 Гордо глянула!.. І знов, мов рядном накрила:
 — Хто з нас чорний, говоріть? Я, чи ті писаки?..
 Мабуть, зразу це панам геть забило баки.
 Перший швидко закурив, став блокнот ховати,
 Другий пхає під полу фотоапарати.
 Посмілулась до гостей ланкова відома.
 — З ким, — питає, — маю честь бути я знайома?
 Уклонився їй один: — Ми республіканці!..
 І прямують до авто два американці.
 А жінки їм комплімент: — Ми про вас чували!
 Розказали б нам, за що... негра лінчували?
 Та панам нема коли! Розмовлять доволі!
 Мчить авто назад в село по колгоспнім полі.
 Щоб пом'якшить «інтерв'ю», голова наш знову—
 Помаленьку зав'язав лагідну розмову:
 — Прошу, — каже, — не гнівить. Вже такі в нас
 люди!
 Все на світі хочуть знать: те, що є, що буде!
 А тим більше стріти вас! Як не є — почесно!..

Переглянулись пари: «Ошень інтересно!»
...Закінчилось все це так... Будучи уважним,
Голова наш дав обід двом гостям поважним.
Ми їм чарки піднесли, а вони — по шклянці!..
Напилися, як чопи, два американці.
...Хто піддержував за бік, хто тримав за спину —
Словом, якось помогли сісти їм в машину!
На ходу вже з них один — усміхнувся облесно..
А Параска їм услід: «Ошень інтересно!»...

ДИПЛОМАТ

Лиш зібрався вечеряти Гнат —
Як приносять записку до хати:
«Зараз буде у вас дипломат».
Приготуйтеся, мовляв, зустрічати!

Це ж за чим він? Яким вітерцем
Занесло аж сюди з-за кордону?..
Ще й приписка внизу олівцем:
«Дипломат з самого Вашингтону».

— Чуєш, жінко! Прийшла до нас вість, —
Мовив Гнат до своєї Олені, —
Із самої Америки гість
Добивається зараз до мене!..

Зустрічать і приймати людей
Вже Олені, мабуть, не звикати,
Хоч таких чужодальніх гостей
Не просила ні разу до хати.

Одягла свою сукню в цвіту
І до люстра: чи славно їй буде?
З скрині Зірку бере Золоту,
І чіпля чоловіку на груди...

— І чого він до нас, дипломат!? —
(Ця загадка була й перед нею).
— Та, мабуть, — одвічає їй Гнат, —
Почнемо з ним якусь «асамблею»!

— Асамблею?! Оце новина!..
Та чого ж ти... (їй змахнула руками) —
Треба ж спішно колоть кабана,
Треба діжку розкрити з огірками.

Йди в артіль, хай пришле голова
Зо дві жінки на поміч до хати —
Сам же знаєш: по місяців два
В асамблеях сидять дипломати!..

— Підожди! — усміхнувсь чоловік, —
Ми про це поговорим окремо.
Може, ще «асамблею» на рік
Чи одразу -- на два відкладемо.

Дивлячись, обстановга яка! —
Жартував...
Потім взяв він віршовку.
Прив'язав коло груші Сірка,
Та на цьому й кінчив «підготовку».

...Незабаром прибув дипломат,
Сухорлявий і рівний, як свічка.
«Ви, — питає, — Дібровенко Гнат,
Бригадир... із артіль... «П'ятирічка»?»

— Я, — одвітив господар кивком... --
Прошу, пане! Проходьте, сідайте!
Що прийму не за «круглим столом»,
То за це вже мені вибачайте!..

(Був, як бачите, Гнат із таких,
Що не лізуть в кишеню за словом).
...І почалась «асамблея» у них
За селянським столом квадративим.

Дипломат напочатку сказав,
Що гостює у нашій столиці,
Що про Гната, звичайно, читав,
Знає, скільки зібрав він пшениці,

Що тепер, мовляв, робить турне,
Й стріти Гната — для нього похвально!
— Прошу, сер... познайомте мене
З вашим досвідом. Повно й детально.

Гнат, зберігши гостинності такт,
Підбирає слова милозвучні.
— Нам приємно, — говорить, — це факт,
Що Америка проситься в учні!

Та на просьбу скажу я вам так:
Не прийметься мій досвід артільний
На землі ваших ферм, де батрак
Г'не ще спину на вас, підневільний.

Дипломат окуляри протер.
Дипломат вигнув брови на лоба:
— Ви мене агітуєте, сер!
Я, здається, в гостях в хлібороба!

...Бив годинник в ту мить на стіні,
Й бригадир, щоб підкреслити чемність,
Каже гостю: — Дозвольте мені
Саме зараз зробіть вам приємність.

Ви ось в хаті моїй, та душа —
Там, в Америці, скажемо чесно.
Тож послухать тепер «Голос США»
Вам приємно буде й інтересно...

Зашипів в репродукторі змії...
Жінка просить за стіл дипломата...
І почався незвиданий «бій»
Між Нью-Йорком і хатою Гната.

Диктор каже: ...«тепер сіячі
На Україні Радянській без хліба».
Жінка ставить на стіл калачі!..
Дипломат тихо щідить: «Шпасіба!»..

Диктор каже: «...пустіють степи,
У ставках уже відохла риба...»
Жінка ставить на стіл коропи!..
Дипломат тільки мимрить: «Шпасіба!»..

Диктор жовчно шипить з приймача,
«...каганці — їх світила типічні...»
Жінка люстру святкову включа...
Гостя сліплять вогні електричні...

Диктор каже: «ні вдень, ні вночі
Там, у селах, пісень не чувати».
А під вікнами — в клуб ідучи —
«Ой, ти хмелю!..» співають дівчата.

Жінка просить: — Ви їжте калач,
Ви ж з дороги, пора закусити!.. —
Дипломат — вставив очі в приймач
Й починає чомусь зеленіти...

Усміхнувся і запитує Гнат:
— Що це значить? Скажіть, дипломате?! —
Той схопився, хотів щось сказати,
Та скоріше за шляпу, та з хати!..

Поспішав мовчазний до воріт,
Бо ж невдачі були очевидні,
Гнат, проводячи, мовив услід:
— Погостили б ще в мене зо три дні.

Подивилися б завтра село,
Прогулялися б в сад чи до лісу! —
Хоч на думці у Гната було:
«Їдь скоріше, і ну тебе к бісу!..»

...Лиш від'їхав з тим гостем шофер,
Жінка так чоловіку сказала:
— Двадцять років живу з вами, сер,
А що ви дипломат і не знала!

ТАКЕ МОЄ СЛОВО

Признатись, на зборах артілі
Ніхто мене досі не чув.
Я звик сто більше —

на ділі...

Та й прізвище в мене Мовчун.

Якщо ж і впливав я словами
На кого у дні молотьби,
То теж не з трибуни. А прямо —
Зі скирти, бува, чи з гарби!

...А в липні, цього ж таки літа,
Я справжню промову держав —
Коли до нас гості з візитом
Приїхали з інших держав.

Зустріли як слід ми їх, добре,
В розкішнім саду між дерев.
Поляки сказали: «Дзень добри!»
Румуни в уклін — «Буна дзев!»

8

І мовлять по-дружиньому гості:
— Приїхали в школу! Учіть!
Ми хочемо теж у колгоспі
Заможно і весело жити!

— Розкажемо!.. Все по порядку!..
Для друзів ми знайдемо час!..
Йі ведем їх у «первий» спочатку,
В давно нами пройдений клас:

На наші садиби, городи,
При кожному колгоспнім дворі.
Запрошують їх до господи
Кругом — молоді і старі.

За цим веземо їх на поле,
Що котить пшеничні вали —
До нашої... вищої школи,
В яку ми давно перейшли!

Показуєм степ златохвильний,
Говорим про досвід і труд.
— Оце він і є — наш артільний
Нових врожаїв інститут!

Поляки прицімокують: «Добже!».
Румун на румуна кива.
— Експерсію нашу продовжим! —
Говорить Панько, голова.

Йдемо поміж стіни пшениці!
Йдемо кілометрів зо три —
В той край, де, ждучи косовиці,
Комбайни стоять, трактори...

І літній румун, що ніколи
І шкапи не мав для труда,
Вступивши до нашої школи,
З Іваном на трактор сіда!

Сіда, розглядає деталі,
І ледве чита «Хатезе»...
— Тепер натискайте педалі!..
Румун натискає... Везе!

Говорим про план п'ятирічний,
І скільки машин буде тут,
— Оце вам і є... наш технічний
Колгоспних ланів інститут!

Показуєм став... виногради...
Вчимо, наставляєм на путь.
Записують гості поради
Та з класу до класу ідуть.

Оглянули ферм будівництво...
А потім — рушаєм назад,
В село, в інститут садівництва!
Де вперше їх стріли — у сад.

І тут — за столом за багатим
Підняв я бскала з вином
І встав своє слово сказати,
Хоч я і зовусь Мовчуном!

— Приємно, — кажу, — нам сьогодні
Вітати у цьому саду
Сусідні держави народні,
Що з нами в одному ряду.

Це добрі, — кажу їм, — ознаки —
Розорюють панську межу!..
Всміхнулися схвально поляки,
А я їм таке ще кажу:

— Учіться й не гайтеся, друзі:
До вас же по досвід прийдуть
І німці, і, звісно, французи,
Прийдуть! Та ще й скоро, мабуть!

Це факти, — говорю, — знаменні!
За правильне діло взялись:
Ще будуть і турки й туркені
Учитись в румунів колінь!

Й мені, що колгоспне поле
Люблю і гляджу стільки літ,
Приємно, що з нашої школи
Пішла ця наука у світ! —

Сказав я. Заплескали люди...
Всміхнувся... І ще додаю:
— За те, що лиш так воно буде,
Сьогодні я з друзями п'ю!..

Котилася пісня у лузі:
«Ой, видно колгоспне село!..»
...До наших сусідів і друзів
Таке моє слово було!

ДРУЖБА

...Ви питаєте, як це було?
Де взяли ми здоров'я і сили,
Що так швидко артіль і село
Підняли з попелищ, відновили?

Розкажу... Де їх брали, звідкіль,
Як зникала тяжка та руїна...
Тільки розповідь цю про артіль
Я почну — з-під самого Берліна.

Є над річкою там висота,
Що скорилась моїй батареї.
От на ній — я одержав листа
Від людей із артілі моєї.

Розгорнув, притуливсь до ствола,
Мов до теплої рідної хати,
І ту вісточку ждану з села —
Став з тризогою в серці читати.

Ще і ще раз. Рядок за рядком...
І коли дочитав половину —
Зупинивсь. і змахнув рукавом
Мимовільну сльозу-горошину.

Уявився страшний той розор,
Дим од ферми, скалічені хати.
... Оглядаюсь. Аж тут і майор
Підійшов до моєї гармати.

Усміхнувсь — Чом сумуєш, солдат?..
Не годиться... Гвардійцю — тим паче...
— Та нічого, товариш комбат...
Ви прийшли — і полегшало наче.

— В чому ж діло? — Ступає на крок
І сіда на лафеті, навпроти.
— Та не сходять, — говорю, — з думок
Ті хазяйські, колгоспні турботи.

— Це тим більше цікаво! Давай...
...І почав псвідать я майору,
Як боролась артіль за врожай
В довоєнну щасливу пору.

Як на «Дугласі» в гості летів
Восени, коли був головою, —
До раменців, російських братів,
Що живуть під самсю Москвою.

— А тепер, — кажу, — пишуть в листі,
Що немає ні клубу, ні школи...
Тут і сталось на тій висоті
Те, чого не забуду ніколи.

Як зрадіє майор! Як гукне:
— До раменців?! Знать, бачились двічі!..
І схопили в обійми мене
Дужі руки його трудівничі.

На самому шпилі висоти,
Що взяли уночі перед маєм —
Стоїмо ми — обнявшись — брати,
Один одного з рук не пускаєм.

— Значить, згадуєш ти мій район?
Я ж ходив вас тоді зустрічати...
І в цю мить польовий телефон
Задзвонив недалеко гармати.

Тут, як з кожним на варті бува:
Підбігаю, і трубку до вуха:
— Вартовий батареї «Сто два»,
Рядовий Опанасенко — слуха!..

А з мембрани зривається бас!
Пізнаю старика-генерала:
— Що це там за обійми у вас?..
Розгубивсь я, ледь трубка не впала.

В сяйві теплого ясного дня
Все в бінокля, мабуть, він помітив.
— То зустрілась у мене рідня! —
Генералу я чітко одвітив.

...Як то добре, для кожного з нас —
Мати друга, ділитися словом.
З того дня я стрічався не раз
Із майором моім Кудіновим.

Чи мені, чи йому із села
Прийде лист... Так і знай поговорим —
Про хазяйські, колгоспні діла
Від душі з хліборобом-майором.

А коли одгриміли бої
І добили ми кодро те враже,
В день повернення в рідні краї —
На пероні майор мені каже:

— До артільного діла любов
Ми несли крізь звитяжні походи.
Тож давай, Опанасенко, знов,
Як колись, позмагаємось! Згода?

— Згода! — мовлю. — Ще буде цвісти
На землі нашій всяка пашнина!
Тільки як те змагання вести,
Як в артілі одна конячина?..

— Не журися, — говорить, — браток.
Повоюєм ми ще й без погонів!..
Пролунав паровоза гудок.
Й понеслось навкруги: — До ва-го-о-нів!!!

Закінчили ми путь бойову.
Обнялися з усього здоров'я.
І роз'їхались... Він під Москву,
Я — влюбиме своє Придніпров'я.

... Вийшло так, як казав Кудінов:
Прямо з бою — до нового бою!
Через тиждень — не більш — мене знов
Величала артіль — головою.

І пишу я до нього листа,
Рапортую: «Товариш майоре!
Попереду — нова висота,
Та солдат і її переборе!

Буде тяжко. Немає тягла.
Все ж дотримаю згоди тієї!..»
Дні минали. Зима вже прийшла.
Не писав командир батареї.

Думав: де він і час той знайде,
Як робота у нього ця ж сама?
... А в грудневий, у пам'ятний день —
Прибуває мені телеграма:

«Йде худоба! — звістила вона. —
Приготуйтеся вагони приймати!..»
І пішла, мов ярами луна,
Новина ця від хати до хати...
. . . . .

Припинився ще звечора сніг.
Небо в зорях сія полум'яно.
Десь за північ прийшов я і ліг,
Щоб спочить — і на станцію рано.

Прислухаюся... стукає чуть.
— Хто такий? — Та з дев'ятої ланки!
Чи то справді нам коней везуть? —
Чую з двору я голос Маланки.

— Бо когс б воно, де б не зустрів,
То про це лиш балакають люди...
— Правда! — мовлю. — Везуть ще й корів!
Завтра рано і поїзд прибуде.

І пішла... Скільки добрих думок
Просіяло, мабуть, у Маланки!
Раптом знову у шибку: цок-цок...
Видно тінь на узорах фіранки...

Піднімаюсь. Іду до вікна,
А під ним — дід Микола гукає:
— Опанасенко! Є новина!
Інтересна у нас новина є!

Од раменців підмога в путі!
Чув я радість таку поміж людом.
Не забули своїх у біді!
— Не забули! І ми не забудем! —

Одвічаю...
Світанок в полях
Засинів і поплив небозводом...
Рано-вранці до станції шлях —
Зашумів, запрудився народом.

Добра вдача в колгоспних селян:
Де зійшлись — там і пісні звучати.
Десь узявсь на пероні баян,
Заспівали про Галю дівчата.

В «черговій» задзвонив телефон:
Нагадав генерала й ту пору...
Але ось він — летить ешелон
Із тунелю соснового бору!

Мимо хат — де ще видно рови,
Де під садом героїв могили —
Ешелон від братів з-під Москви,
Щоб скоріш ми набралися сили!

Кида хмари труба парова.
Настає урочиста хвилина.
І горять на вагонах слова:
---«Від раменців --- тобі, Україна!»

Зашипів паровоз. Підійшов.
Відчинилися двері вагону.
І крокує майор Кудінов
Із своїми людьми по перону!

Я назустріч... Рука до руки!..
Розгубився, чомусь схвилювався.
Чую ззаду: — Не плачте, тітки! --
До жінок бригадир обізвався.

Знов, як там, на шпилі висоти,
Що взяли уночі перед маєм —
Стоїмо ми — обнявшись — брати,
Один одного з рук не пускаєм.

Піднесли їм в подяку хліб-сіль,
Запросили до рідного двору...
От відтоді-то наша артіль
І зростає — все вгору та вгору!

Шану руському брату-творцю
Віддає наша кожна хатина!
... От чому я і розповідь цю
Починав — з-під самого Берліна.

I make Jybae

ЗАКОХАНІЙ

Людам властиво перебільшувати. І в нашому середовищі є товариші, які мають цей порок. Ці люди, якщо починають чимсь захоплюватися, то обов'язково роблять це заглиблюючись. Вони не можуть правильно оцінювати успіхи і в той же час підмічати хиби для того, щоб їх усувати.

(З доповіді Г. М. Маленкова про 32-і роковини Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Завдд, який зветься «Чавунна плита»,

Робив звичайнісінькі плити.

Задача, як кажуть, ясна і проста:

Побільш їх і краще робити!

Та часто директор за плити оці

Такий «наганяй» мав добрячий,

Що совавсь, вертівсь на дубовім стільці,

Немов на плиті на гарячій.

Нарешті, узявся за діло як слід.
Нарешті — по тресту був першим:
Серпневого плана по випуску плит
Процентів на сім перевершив!

І сталась з людиною, зміна крута:
Сп'янівши від успіху того,
Директор заводу «Чавунна плита»
Влюбився... у себе ж самого!

Щодня захлинався: «На сто! Та ще й сім!».
Де збори — там він на трибуні.
Розкаже... і гордо з трибуни усім
Показує плити чавунні.

— На мене рівняйтесь! Бо я досягнув
Високої слави і честі!
Днів тридцять тому — я відсталим ще був,
А зараз я перший у тресті!..

Словам самохвальства утративши лік,
П'янів він від успіху цього.
Тримався бундючно, немов той індик —
Закоханий... в себе самого!

Писав про свій досвід в газети статті —
Про те, як зумів він зробити,
Щоб гордо стоять на такій висоті
Й давати зверхпланові плити!

Росла папірців хвастовитих гора...
Цехи вже одвідувать годі.
Що дужче звучала ця пісня стара,
То гіршали справи в заводі.

— Іване Петровичу! Скоро зима!
Де ж плити? — замовник наляже.
— Знатъ скоро зготуем, коли ще нема! —
Директор у відповідь каже.

Ласкаво всміхнеться: — Які ви чудні!
Ще є «неув'язочки» скрізь ці.
Ви краще одвітєте, шановний, мені:
Хто в тресті на першому місці?

Ото-то! А скарга, їй-право, пуста —
Не втратим ми нашої честі.
Ви ж чули — завод наш «Чавунна плита»
На першому місці у тресті!

... Баюкаєсь він доги, задерши свій ніс,
У цій самохвальства колісці,
Що сам і незчувсь, як... поїхав униз.
І сіз на... останньому місці.

Та духом не пада! Зостався таким:
Кого не зустріне у місті,
То гордо й запально розказує всім,
Що... був він на першому місці!

Подібне в роботі лиш з тими бува,
У кого — як успіх здобуде —
Йде обертом власна ж його голова!
... Тож хай з вами цього не буде!

ГОЛОВА В СИЛОСІ

Щоб більше ні з ким не случилось
Того, про що далі скажу, —
Пишу гумореску про силос.
(На спогад для інших пишу!)

Тепліло... Весна була близько...
Тож корму давай для волів!
І силосну яму Онисько
Розкопувать хлопцям звелів.

Взялися ті хлопці копати.
І раптом -- прося не прося! —
Жбурнули об землю лопати,
Прикрили руками носи.

І мчать навперейми із двору,
Немов їм привидівся жах.
Назустріч прямує з контори
Сердитий Онисько Реп'ях.

— Здуріли, чи що!.. Та й чого б це?
А силос?! — питає одне.
— Не можем, — одказують хлопці, —
Не можем, бо дуже він тхне!..

Щоб тут же своє «доказати»
Отим «делікатним носам» —
Хапає Онисько лопату
І силос відкопує сам.

Нагнеться, покривить губами,
Разів кільканадцять копне,
А потім — одскочить від ями,
І знову повітря хапне...

— Покинули б! — мовила Маша,
Що гнала телят до води.
Хотів їй сказати, що «це ж паша!» —
Й махнув лиш рукою: іди!..

З трудом розкриває він силос!
Смикнув... і зірвав очерет!
І тут йому... млосно зробилось!..
Зомлів... та й хитнувся уперед!

Не встигла телятниця Маша
Злякатись і крикнути: «Ах!» —
Як ляпнув у силосну квашу
Невдаха Онисько Реп'ях!

Пірнув — тільки бризнуло вгору!
А Маша — жива й нежива:
-- Рятуйте!!! — кричить серед двору,
Бо в силос упав голова!

Дід Йосип, зачувши тривогу,
Б'є в рейку, громаду ззива:
— Давайте бігом на підмогу,
Бо в силос упав голова!

Стрибає пожежник по сходах,
Біжить бригадир, ланкова,
Летить дитвора по городах, —
Бо в силос упав голова!

Гудуть у дротах телефону
Над степом тривожні слова:
— Давайте підмогу з району,
Бо в силос упав голова!

І кожен, хто в двір не ввірветься,
Той голову витягти б рад,
Та тільки до ями поткнеться, —
Затискує ніс... і назад!

Вже як хто не кравсь, не підлазив —
Хапає задишка, і все!..
Й несе рахівник протигази!
Рятунок Ониську несе!..

А стежками — здалеку, зблизька —
Колгоспники бігли та йшли.
... Тимчасом невдачу Ониська,
Ледь теплого, з ями тягли.

(Робив він той силос для «сводки»:
Накидав, «як-небудь» накрив...
Звучали в промовах... відсотки,
А силос, в цедогляді, гнив:

Осіла земля на нім низько,
У яму стікала вода...)
... Стоїть ото мокрий Онисько
І кліпає: що за біда!?

Віддихавсь... Та нерви є нерви!
Він лівою — сперсь на візок,
А правою цапнув... завферми:
— Я ж скільки давав вказівок!!!

— Я ж товк, щоб накрили упору!! —
Кричить, аж луна по двору.
— Ходімо, правління, в контору!
Питання я це розберу!!!

Й подався сваритись за силос!
А я — як спочатку сказав,
Щоб з вами таке не случилось —
Усмішку оцю написав!

ПОРОСЯ

Бігла бричка по містку!
(Ось таке начало...)
А на бричці, у мішку
Порося кричало.

Ще маленьке. В рукаві —
Можна й двох укласти...
Та як виведе: «Ку-ві!!!» —
Мов труба, горласте!

З ферми взявши, порося
Віз один начальник.
То ж у нього думка вся:
Щоб було — «мовчальник»,

Щоб не відало село,
Бо незручно, вроді...
Порося ж, немов на зло —
Верещить та й годі!

Нервувався і візник,
Поглядав спідлоба:
— Ще подумують -- «різник»,
Бий тебе хороба!..

Пхав начальник «соску» в рот —
Шкіряну перчатку —
А воно -- наоборот! —
Верещить спочатку!

І начальник, щоб закрить
Горло поросяті,
Ухопив його... І вмить —
Під пальто на ваті!

Бігла бричка по містку!
(Це було начало...)
Під пальтом тепер, в мішку
Порося кричало.

«Буде рада, звісна річ,
Феньочка, дружина!..»
...Та з-за рогу — круть навстріч
З області машина!

Й стоп!.. А в нього думка вся:
«Що робити мушу?»
Під полою ж порося
Роздирає душу.

Від грози, серед села —
Мов оглух начальник.
Ті питають: — Як діла?
Ну, а він — мовчальник!..

Чим скінчилась зустріч ця —
Скажемо тепер ми!
Як одніс він порося
У мішку до ферми,

Як вернувся в пізню ніч —
Жінку зло узяло:
— Чом нахнюпивсь? В чому річ?
Де ж «майбутнє сало»?

Глянув скося він на ню:
— Гризтимеш опеньки!
Бо підклало нам свиню
Порося маленьке!

У КЛУБІ

Цей випадок стався не дуже давно
У клубі села Роксоляни.
Прийшли хлібороби дивитись кіно...
— І так, почнемо, громадяни! —
Озвався механік.
Засяяв екран.
На ньому зелене роздолля...
Дівчата із сапками вийшли на лан.
А з ними... і дівчина Оля...
Мигнуло.
І іде Іван-тракторист,
Завзято співаючи в полі:
«Багато об'їхав і сіл я і міст.
Та знов повернувся до Олі!..»
Цікаво!
(І кожен, хто в залі сидить,
Свою вже пророчить «кінцівку».)
Мигнуло.
Смикнуло,

И спинилося вміть.
Все ясно: «заїло» щось плівку...
Усі обернулись.
Механік возивсь:
«Я зараз! Одну лиш минутку!..»
Застиг тракторист на екрані й дививсь
Туди ж, до механіка в «будку»!
...Той дещо поправив... І глядачам знов
Відкрилася нива широка...
Дівчата... До них тракторист підійшов...
І раптом —
Ну, що за морока!?
«Заїло»!.. І Оля з сапою в руці
Спинилась «на першому плані».
...І тут — наперед — поміж лави й стільці
Пробрався Данило-механік:
— Пробачте, — говорить, — що я вас нужу.
Набридло. Та й пізня година.
Давайте вже краще я вам розкажу
До чого веде ця картина.
Оця, значить, дівка (вказав на екран)
В четвертій частині влюбилась.
У п'ятій — «предложення» робить Іван.
А в шостій вони поженились.
...З екрана дивилася дівчина в зал,
Красива і ніжна собою.
І з публіки хтось не на жарт їй сказав:
— Дістань його, Олю, сапою!

ЛЕДАРЕНЧИХА

Язиката... А на ділі
Як лисиця — верть і круть.
Є така у нас в артілі
Ледаренчиха — зовуть.

В неї номер черезика
Сорок п'ять чи сорок шість.
Скажеш слово — зразу криком...
І очима — прямо ість.

Як прибутки ми ділили —
Вийшла першою на тік.
Як дали ж їй в руки вила,
То схопилася за бік.

— Ой, не можу — й на дорогу.
Застогнала і лягла.
Я мерщій по допомогу,
Щоб одвезти до села,

Я хапаю швидко шлеї,
Запрягаю та до неї.
Але що це?.. Все дарма.
Ледаренчихи нема.

Почвалала «сіромаха»
Скільки видно через брід —
Так що курява над шляхом
Піднялась за нею вслід.

... Ніч минула. От і ранок.
Їду в поле на волах.
Бачу: йде на полустанок.
Вся — у кошиках, вузлах.

— Підвезіть, — гукає, — Гнате,
Бо впаду, не донесу.
— Й не просися, язиката,
Все одно не підвезу.

Як заціпить зуби білі!
Як заломить дві брови!
— Я такий же член артілі,
Як і інші, як і ви!

І до мене, і все ближче.
Я — воли ті батогом.
Підхопила клунок вище,
Бачу — мчить вона бігом...

Незабаром цю неробу
Так страмило все село,
Що одпали всі хвороби,
Що одразу помогло.

Хто хитрує, як лисиця,
Не мине тому дарма...
Отака та молодиця!
А у вас таких нема?

ПРО САШУ І МАШУ

У вашім містечку побачити Сашу
Ви можете в клубі, як вечір спаде.
У такт «Утомленному сонцю», він Машу
Бундючно й поважно у танець веде.

Надутий, як півень, у жовтому кльоші,
І плечі... підтягнуті вверх аж до вух.
Він крутить ногами такі «крендельоші»,
Що Маша круг нього літає, мов пух.

Нехай будуть скоро підоліви на дірах —
Кружляє ця пара годин уже п'ять.
Фігура у Маші, немов на шарнірах:
Таке виробля там, що й сором казати.

Як тільки музика підхлчпує басом —
Нахмурює Маша обличчя тупе.
І ось уже знову — пішла вихилясом,
І Саша за нею спішить і сопе.

ЛИСИЦЯ

Ті ж розмови раз у раз:
— Що за таємниця?
Що не день — то з ферми в нас
Пропадає птиця.

Прийде ранок — і курей
Знов недолічили...
Вже й замка до тих дверей
Доброго вчепили.

Вже завфермою придбав
Сторожу двохстволку,
Щоб дивився і стріляв...
Все ж немає толку.

Носить сторож «дробовик»,
Видивляє очі.
Та й не вгледів — як це зник
Півень тої ночі.

Поясни нам, голова!
Чом спадає рівень?
Де подівся із хліва
Тої ночі півень?

...І говорить керівник:
— Пропадає птиця
Через те, що у курник
Внадилась лисиця.

Ість курей нам, як чума —
З пір'ям, без гірчиці,
І одбою їй нема,
Проклятій лисиці.

Ще не встиг він доказать
Казку цю не нову,
Як заходить його ж зять
Й чує ту розмову.

Звати Федір. Тут він жив,
Йшов до війська звідси.
В Рокоссовського служив
Всю війну в розвідці.

Слухав-слухав — не стерпів:
— Кинь плести дурницю.
Не мине і пари днів,
Я зловлю лисицю.

...От і вечір, от і ніч.
Степ — у сні привільнім.
Замовка поволі річ
У дворі артільнім.

І ніхто не знає, ні,
Що он там, «в секреті» —
Притаївся в бузині
Федя в плащ-наметі.

... Жде розвідник, без нудьги,
Націля зіниці:
Слуха, зорить навкруги —
Не видать лисиці.

Раптом чує: — Мабуть, спиш!
Чом схиливсь на тачку?..
Це завгосп Данило Книш
Так дає «накачку».

Крикнув сторожу: — Піди
Обдивись вівчарню!..
Сам пригнувсь, і... мчить сюди.
І мерщій — в пташарню!

Наш розвідник підступа,
Не пускає з виду:
Сонну птицю Книш хапа
Й набива під свиту.

Ловить спритно, мов той кіт,
Щоб побільш набрати.
Підперізує живіт.
І давай тікати.

І взяла тут хлопця лють...
(«Заву» не до втечі!)
Кинувсь Федя: хватъ і круть,
І підняв на плечі.

Ще підкинув, як мішка,
І поніс із двору
Ту лисицю-«язика»
Голові в контору.

Ніч пройшла. Раненько ми
Од Книша узнали,
Що носив він до куми
Тих курей немало.

Бо кума та — як душа,
Бо кума — до діла.
І кортіло все Книша,
Щоб вона товстіла.

... З тої самої пори
Сторож — без рушниці.
Бо не шкодять — ні тхори,
Ні оті лисиці.

«ЗДРАСТІ» І «ПРОЩАЙТЕ»

Був в артілі коник: вороної масті,
Лисинка на лобі, гривка поміж вух...
Коник був як коник... Та до слова «здрасті»
Мав він особливий (музикальний!) слух.
Перевірить все це нам прийшлося «на ділі»:
Ранньою весною на одній з доріг
Віз нас мимо ферми голова артілі.
Коник щурив вуха.
Коник риссю біг...

Йшла назустріч баба і сказала: «Здрасті!»
Й тут нас — як підкине! Й трах об жерсть
крила!

«Тормознув» той коник вороної масті
Так, що аж оглоблі стали дубала.

— Но! — кричав сердитий голова артілі,
Коник же — ні з місця. Став і мов застиг.
— Но!!!

Та все це марно. Зрушити не в силі
Коника — ні крики, ні тугий батіг.
Голова і каже: — Ви мені звиняйте,
Так, як спішимо ми, а людей нема —
Злізьте-но з бідарки і гукніть: «Прощайте!»
Щоб отут під тинном не стоять дарма.
...Що ж воно за коник?
Цю просту задачку
Бригадир у полі так нам пояснив:
— Любить голова наш стати на балачку.
І до того «здрасті» — ще й коня привчив!

КАЛАНЧА

Він любив пожежне діло
Й думку мав одну, без змін:
Все напевно б погоріло,
Щоб не Гичка, щоб не він!

Хто чіпляв кругом таблички:
«Перевірте димохід»?
Він чіпляв їх, Федір Гичка,
І до стін, і до воріт.

Хто наверх збігав хоробро
По драбині вище всіх?
Він, звичайно!

Все це добре,
Але був за ним і гріх.

І вірніш не гріх, а звичка.
Бо давно вже не секрет,
Що шановний Федір Гичка —
Не любив читать газет.

Часто друзі з охороши
Пристають було і край:
— На ось нашу, на — районну.
Ознайомся, почитай!

Федір каже без усмішки:
— Нащо буду я читать,
Як щодня наочно, з вишки
Весь район мені видать:

Кожен трактор, кожну бричку,
Навіть Павлівку-село!..

...І случилось так, що Гичку
Саме це і підвело!

Цього разу на вершечку,
В мідній касці, уночі —
Федір Гичка над містечком
Височів на каланчі.

З хмар навислих біла мжичка,
В вікнах блимали вогні...
Рагтом бачить Федір Гичка —
За містечком, вдалині,
За горою — що за диво? —
Встало сяйво аж до хмар.
— То в колгоспі «Вільна нива»!
Так і є! Страшний пожар!..

Федір Гичка б'є тривогу,
Калатає в рейку — дзвін!..
У колгосп, на допомогу —
Мчав з командою і він.

Вже zostався й ліс позаду...
І машина поверта
В «Вільну ниву» і... з-за саду —
До контори підліта.

А в конторі повно люду!
Біля клубу і в дворі,
Де не глянь, горять повсюду —
Електричні ліхтарі!

— Ну і влипли! Ну й халепа!
Повертай скоріш назад!..
Над селом сіяло небо!
Вийшли люди з світлих хат.

— Що ви, хлопці, за бочонка
Привезли нам уночі?
— Це була в нас «пробна гонка»
Від самої каланчі!..

Федір кліпає очима.
Федір Гичка — сам не свій!
Шепчуть хлопці за плечима:
— Що ти вкоїв, черговий?!

...Нас цей факт поодинокий
Вчить, шановні читачі:
— Не дивись на світ широкий
Зі своєї каланчі!

«РОМАШКА»

Випасалась в череді кілька літ корова.
Білошия, показна і, як віл, здорова.
За розкішність і за те, що була смарняшка,
Ту корівку, залюбки, звали всі «Ромашка».
Іла сіно лугове, по двору ходила.
Та чомусь вона телят зовсім не водила.
Так в минулому було, так і цього року.
Через це наш голова мав завжди мороку:
«Тільки зведення дасш — так пояснюй знову,
Чом приплоду нехвата на одну корову».
І додумавсь голова із колгоспу «Нива»
Цього ж року навесні до такого дива:
Написав рахівнику строгу він бумажку —
«Перечислити з корів до волів «Ромашку».
А в район (щоб про телят більше не питали)
Повідомив: «На вола ялівку зміняли»
Ще й додав, що віл новий ніби зветься
«Грізний».

Обмін, звісно, був обман,

Ще й до того ж — пізній.
Бо рішила доказать хитруну «Ромашка»,
Хто сильніший: чи вона, чи ота бумажка.
...Саме в пору, як на лан всі ми вийшли з дому—
Завітав до нас в поля секретар райкому.
Все оглянув, похваляв колектив завзятий
І питає в голови: — Де ж твій віл тридцятий.
Голова почервонів, на лиці змінився:
— А тридцятий, — каже, — віл... вчора отелився.

«ВКАЗІВОК НЕМАЄ»

— Чом не справите місток?
Це ж бо діло ваше!
— Та немає вказівок! —
Голова нам каже.

Що робити, як і де —
Він, звичайно, знає.
Та сидить ото і жде:
Вказівок немає!

Від людей не раз він чув:
«Це ж хіба загадка?»
Та й потрібен, власне, був
Тут не міст — а кладка.

Ви ж хазяїн, голова!
Де ж тут перешкоди?
Та візьміть майстрів зо два,
Та зо три підводи,

Та засипте хворостняк,
А з боків — шалівки...»
— Та воно, конешно, так!
А нема ж вказівки!..

Повторяв він ці слова,
Все чекав та м'явся.
І на цьому голова —
Сам-таки й попався!

Як ввійшов весною лід,
Як розлило річку,
То не раз і він убрид
Гнав бідарку-бричку.

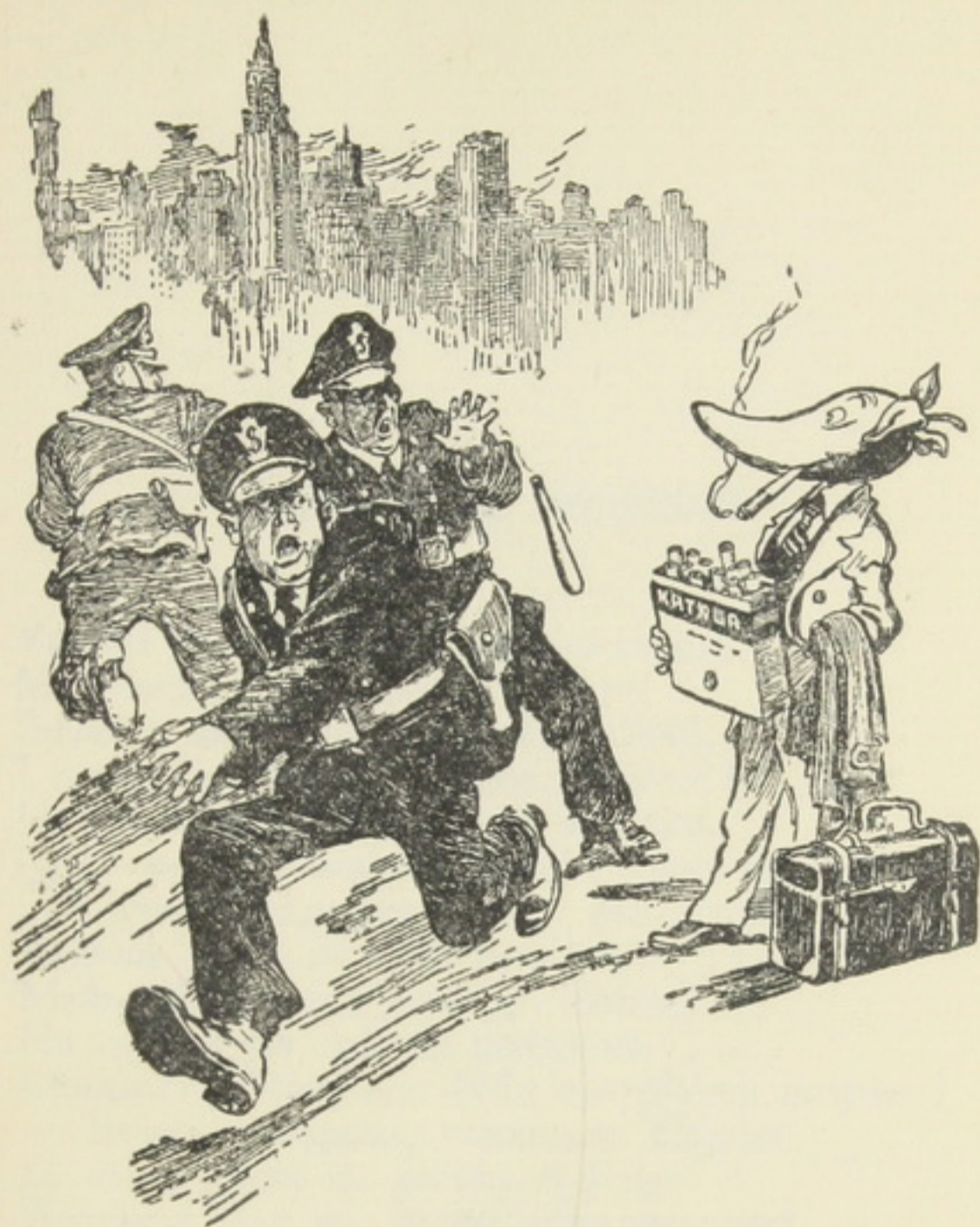
Цього разу їхав він
Знову через воду:
Ще здалеку взяв розгін,
Щоб проскочить «з ходу»!

Став навстоячки... пригнувся...
Й саме серед броду —
Ненароком похитнувся
І... шубовість у воду!

Кінь на той бік, він — на дно.
Аж хлюпнула річка.
Все б нічого, та воно —
Крижана ж водичка!

Підхопивсь він і тіка!
Аж посинів видно...
Чує ззаду хтось гука,
Сміючись єхидно:

— Чом тікаєш? Там сиди!
Це ж не подобає.
Бо ж вилазити з води —
Вказівок немає!

Записки Перця

(З матеріалів, написаних для журналу «Перець»)

НОВОРІЧНА ПСДОРОЖ

Уклін і привіт вам од широго серця,
Мої читачі — почитателі Перця!
Бував я за рік не в одному районі.
І пішки, і возом, і з вами в вагоні —
Не раз поспішав на заводи, в ґртілі,
Щоб скрізь допомгти в нашім славному ділі.
...А вчора (відверто скажу, без секрету)
Зайшов уночі до мого кабінету —
Майор Копилов у мундирі пілота.
На грудях сія орденів позолота.
Спизивсь. Козирнув. (Ми зустрілися вперше.)
— Вітаю, говорить, товаришу Перче!
Із полку свого на десяту годину
Доставив для вас незвичайну машину!
Злітати й сідять вона може — де треба.
Бистріша од кулі у просторі неба.
Чудової витримки, зручності, сили.
Її в сорок шостім уральці створили.
...Як сів я в кабінку в ту зоряну пору,

То, ніби ракета, полинув угору.
Над Києвом рідним кружляю по колу...
І все мені видно: й сіяння Подолу,
Й десятки будинків, що встали в онові,
І довгі мости понад води Дніпрові.
Он там — наче блискавка сяє зелена...
То в «Ленінській кузні» огні автогена.
Ген бризнули іскри в просторах низов'я...
То молоти б'ють у цехах Придніпров'я.
...Ось Дарниця згоює рани-руїни.
— Здорово, Рахманін! — гукаю з кабіни. —
З яким тебе роком вітати в цю нічку?
Ти, певно, давно вже скінчив п'ятирічку!
Дивлюся — встає за столом він багатим:
— Вітай мене, Перче, із п'ятидесятим!
...Машина хитнула стальним фюзеляжем.
— Лягаєм на курс! — Когілов мені каже.
І вже я лечу понад степом широким,
Вітаю селян з наступаючим роком.
Лечу, мов комета, в небеснім просторі,
Торкаючи крилами райдужні зорі.
Внизу, де недавно гули бойовища —
Вже вирости села нові з попелища.
На школах і хатах ще свіжі покрівлі.
Видіють на фермах подовжні будівлі...
Літак приземляється, вигнувши коло.
Й до Хобти Олени я йду через поле.
Приходжу, а Хобта зраділа, що гості:
— Сідайте на покуті тут, на помості.
Я вам розкажу, яка сила в народі
І як я, стара, молодію, та й годі!
Метнулась до печі, вийма паляниці,
Дістала вишнівку, піджарила птиці...
Така тобі бабка — що стань, та й дивися!

Поглянеш на неї — та й сам молодішся!
Ще раз передав їй — з столиці привіт.
Й продовжую свій новорічний політ.
Вітаю дівчат у Полтавському краї,
Що вславили їх видатні урожаї.
— Ну, як ваші справи?
І чую:
— В порядку!
Здали вже буряк, чай п'ємо у накладку!..
Про них, трудівниць, мої радісні думи...
Гребінка і Лохвиця... Ось уже й Суми.
Промчав мій літак ще не більш як хвилину,
Й вітав я Пармузіку Агріппіну.
— Одержала, каже, і хліб я, і гроші.
А, може, в дорогу вам дати калосі?
У мене їх ось ціла скриня, нівроку!
Уславився мій кок-сагиз цього року!..
— Спасибі, кажу, за роботу хорошу.
Америку ви... посадили в калосу!
Лечу... Хочу більше оглянуть, збагнути.
Усе мені видно, усе мені чути!
Ген-ген — скільки глянь — крізь засніжені гони
Біжать. та й біжать з вантажем ешелони.
Мов струни, дзвенять степові залізниці...
Біжать од Москви — дорогої столиці,
Біжать із Баку, із Уралу, Кузбасу —
З станками і з лісом, з цистернами гасу:
В Донбас, на Одесу, на Львів їх дорога!
Це нам від народів-братів допомога.
В цій дружбі навік — наша сила орлина.
Тому і встає з попелищ Україна!
...І от я над містом заводів і парків.
— Це Харків? — питаю.
— Так точно! Це Харків!

Я бачу: з цехів, де чорніли руїни,
Вже йдуть трактори, молотарки, машини...
І грона вогнів на карнизах Держпрому,
Святкові пісні чути з кожного дому!
...Майор Копилов — льотчик першого класу.
— Дивіться, — гукає, — на сяйво Донбасу.
Дивлюсь. А внизу — скільки видно крут мене—
Заграви знялись понад домни, мартени.
Йде лазою вугіль із кожної шахти.
У кожному забої стахановські вахти.
Зупинка на мить...
З шахтарями розмова...
І ось я заходжу у дім Лукичова.
Тут друзів, гостей — переповнена хата.
В святковому одязі хлопці, дівчата.
— Здорово, кажу, богатир п'ятирічки!
А він, як людина гостинної звички —
До столу мене в своїй добрій родині.
— Давай, каже, Перче, хильнем по чарчині!
За те, щоб твій перець перчив ще гостріше.
За те, щоб щодня ми ставали міцніші.
За те, щоб усі черчіллі куцохвості
Від успіхів наших погибли зі злості!..
— Давай! — і за дні велетенського зросту —
Зняли ми чарки лукичовського тосту.
...Лечу я вклонитись Дніпрові-Славути.
Його визволяв незабутній Ватутін!
У пам'яті — бій за Дніпро виростає...
Та що воно сталось?! Півнеба палає!..
— Невже це світанок? — спитав Копилова.
— Це сяє відроджена сила Дніпрова!
Це знов — почина повертати турбіни,
Засвічують в селах вогні, мов рубіни,
Приводити в рух агрегати, заводи,

Всевадно скоряючи сили природи,
Народна краса — Дніпрельстан ясноокий...
Реве та вирує Дніпро наш широкий!
Одсвічують крила вогні Дніпрогесу...
Літак мій летить -- на Херсон, на Одесу...
Так ось воно, Чорне, схвильоване море!
Я бачу, як край мій чатують лінкори,
Як стали в строю крейсера, міноноси.
— Здорові були, чорноморці-матроси!
Брати-моряки мене стріли, як гостя...
А потім пізнав я того ж таки Костя,
Який вартував на морському причалі
Ті самі шаланди, що «повні кефалі».
Побачив нових пароплавів когорту.
За цим -- розгорнувся над баштами порту
Й поплив понад рівні дністровські долини
Вітатъ з новим роком селян Буковини!..
Літак почина висоту набирати.
Лечу до братів за високі Карпати.
До рідних братів, що діждалися волі,
Що роблять не в пана — на власному полі.
В містах і на селах — зірки п'ятикутні
Освітлюють шлях їм в щасливе майбутнє!
...Вже місяць півколом за гори схилявся,
Коли я з мандрівки своєї вертався.
...Вже року нового йшла друга година.
Сидить за столом трудора Україна.
Здіймає бокали з вином аж до стелі —
За дні будівничі, щасливі й веселі,
За славу в труді, що не згасне довіку,
За партію нашу могутню й велику!

1946 р.

ЛИСТ КОМСОМОЛЬЦЯМ

(З нагоди 30-річчя комсомолу України)

Приймайте вітання і потиск руки,
Веселі дівчата, палкі юнаки,
Що в шахті і в полі попереду всіх,
Що з вами ділю я і жарти і сміх!

Я знаю, що ви (слюсарі, орачі) —
Найкращі, найперші мої читачі!
Бо серцем і духом завжди молоді,
Бо любите гумор і жарти в труді.
Бо де б не зійшлись (бойові з «огоньком»!),
Чи то на суботник, чи в клуб, чи в райком —
Завжди поміж вас є співці-солов'ї,
І є — неодмінно — перчани свої.
А вас же мільйони палких, молодих!

Від вас я черпав і черпатиму сміх!
Той сміх, що в народі ніколи не гас,
Той сміх, який кидає ворога в сказ,

Той сміх переможців, героїв труда,
Що в нім — наша сила й душа молода!

Лети, мій привіт до найдальших околиць!
Запалом, душею — я теж комсомолець!

І в день, коли славний народ України
Свому комсомолу справля іменини —
Я теж над простором святкового столу
Бокал підіймаю за цвіт комсомолу!
За тих комсомольців, що владу радянську
В боях здобували в війну громадянську,
Що гнали з Будьонним ворожі навали,
Що Врангелю й Черчиллю перцю давали:
За тих комсомольців, що бороди сиві
Їм гладять сьогодні онуки щасливі!
За тих комсомольців, що в дні п'ятиліток —
Звели корпуси Дніпрогесів, Магніток!
За тих, що в степах куркулів корчували
І трактором межі одвічні зорали,
А зараз в квітучім колгоспному краї —
Артілі ведуть у бої за врожаї!
За тих комсомольців, що в грізну годину
Йшли мужньо на бій за свою Батьківщину,
Що в битві страшній, під осколочним градом —
Стояли на смерть з богатир-Сталінградом,
Що мстили фашистам за кров, за руїни,
Йдучи з Ковпаком по шляхах України,
Що кату на страх підняли в Краснодарі,
Простріляні в битвах — знамена червоні!
За тих комсомольців, що нашу відвагу
В боях донесли до самого рейхстагу
Й на стінах його розписалися —

«в тому,

Що дійсно були тут!..»
...Й вернулись додому.

...Та ми вже домовились, друзі, спочатку,
Що маємо з вами й перчанську зарядку.
А перець — ви знаєте — діло добряче:
Кого припече, то, дивись, аж заскаче!
І нам у роботі, щоб далі зростати —
Прийдеться ще декому й перцю давати.
Прийдеться давати зазнайкам, чинушам,
Сухим бюрократам, зачерствілим душам —
Всім тим, кому діло живе не до серця.
За вушко таких!
І в конверт, і до «Перця»!
Щоб спільно боротись з усім непотрібним,
Щоб шлях розчищати — завзятим і здібним,
Щоб, сили і волю помноживши втроє,
Зростали нові комсомольці-Герої!
За те, щоб їх тисячі в праці зросли —
Кажу від душі:
— Здоровенькі були!

КАТЮША

Над царством льодів через полюс Північний
Мій шлях простелявся — далекий, незвичний
Спішив я на цей раз в Сполучені Штати,
Щоб те, що побачу, і вам розказати.

Лечу... А навколо все ті ж краєвиди:
Розводдя, сніги, крижані піраміди,
Ведмеді блукають...
Безкрайні простори!

Аж ось — острови Алеутські праворуч...
Та що це?.. Я бачу не зграї ведмежі,
А сотні людей у військовій одежі.
До послуг їм — кухні і, навіть, «комфорти»...
Це що за екскурсія? Що за курорти?
Гармати, човни, бетоновані доти.
Ось авіабазу будують навпроти...
Летів я в Америку «мирну»... Та де ж я?
Крокує піхота уздовж побережжя,
(Гримить чобітьми, підкидає коліна,

Мов банди колись — на майданах Берліна),
Дивлюся... Ген Маршалл, узувшись в унти,
Всевадно обходить укріплені пункти.
Чого він тут блудить? Чого йому треба
Під цим хмаровинням суворого неба?

Чи може «стратег» цей північний угледів
«Шалену агресію»... білих ведмедів?
Я знаю — чого!..
На Алясці, в Малайї,
В турецьких містах — ці ж озброєні зграї.
Його одностудці — ділки міжнародні —
Снують, як ніколи, по світу сьогодні.
Підписують «пакти», групуються в «блоки»,
(Забувши, мабуть, історичні уроки!)

Відшуковують ринки, збувають товари,
Підсовують жертвам «принаду» — долари.
(Мовляв, доки буде водичка мутненька,
Ловися нам, рибко, велика й маленька!)

Літак проминув широчінь океанську
І знизивсь на землю американську.
Не встиг я з кабіни ногою ще стати
На їхні хвалені Сполучені Штати,
Як бачу — біжать навперейми до мене
Чинovníки бриті, гонці-полісмени.

Підбігли... Задихані, мокрі від поту,
Й гуртом почали біля мене роботу.
Один вимагає: «Покажіть візу!»
Другий одкрива мою власну валізу,
Хапає звідтіль в розчепірені жмені
Костюми, штани, суне руки в кишені.

Мовчу, поглядаю на нього спідлоба:
Ну, що йому скажеш?.. Свободна особа!
І раптом — цього вже не міг я чекати —
Жбурля мої речі «особа»... Й тікати!
Та так, що під ним аж вигупує суша.
— «Катюша!» — кричить. — У валізі
«Катюша»!

Пробіг за квартал і назад як погляне!
— Чого ви, — сміюся, — злякалися, пане?
Скоріш викликайте із п'ят свою душу
Та йдіть. Ще разом і закурим «Катюшу»!

...Вїжджаю в Нью-Йорк.
Скільки люду на розі!
Одні чомсь регочуть, а інші в тривозі.

Аж чую — то радіо мовить про мене:
— Увага, панове! Увага, джентльмени!
На нашій землі, на обітованій
З'явивсь якийсь Перець у ролі туманній.
З тривогою в серці звістити вас мушу —
Привіз він з собою смертельну «Катюшу»!..

Все місто гуде... Віє жахами чутка.
Нью-Йорк обліта свіжа херстівська «утка»!..

— Ви чули? — навстріч комусь кидає туша. —
От-от загримить більшовицька «Катюша»!
Це жах! Це ж одверта експансія, містер!..
— Звичайно!.. Підмогу дали комуністам!..

...Кмітливий аптекар, «пронюхавши справу»,
Прибив над дверима велику об'яву,
З якої гласили слова добродушні:
«В продажі таблетки є протикатюшні!»

А власник пивної, щоб бізнес підняти,
Розвішав кругом ще страшніші плакати:
«Пийте тільки в моїй ресторації,
Бо скоро кінець цивілізації!»

...Раненько читаю «свободну» їх пресу.
«Над нами — реальна загроза прогресу!
На нас посягають комуни ватаги!» —
Кричали з газет заголовки, аншлаги.

Діставши від Херста по гарному «кушу»,
Завзяті писакки верзли про «Катюшу»,
Один цитував на широкій сторінці,
Що кажуть про ню... «переміщені» німці.

(Списав, так би мовити, чтиво похмуре
Дослівно і точно з фашистської шкури).
Другий запевняв, що «врятує лиш атом»,
Давав настанови ділкам-дигломатам,
Благав їх «укріплювать води і сушу!»...
Хоч я вже давно... докурив ту «Катюшу».

...Серпневого ранку, з блокнотом туриста,
Пішов оглядати я околиці міста.
Заглянув у сірий тунель підворотні —
Лежать на каміннях обірваних сотні!
В ровах, під мостами, похмурі й голодні,
Блукають вони — від роботи «свободні».

Куди їм піти? В корпорації? Трести?
Писати до Трумена марні протести?
На серці у кожного — каменем туга...
Лежить безробітна — Америка друга...
А поруч — закриті на штаби заводи,
Й мовчить, одвернувшись, Статуя Свободи!

...В центральнім кварталі на розі однім
Зустрівся я з негром по імені Джім.

Пробравсь він з Гарлему у місто велике
Придбать в магазині прості черевики.
Не знавши, що там відпускають «не всім»,
Ступив до прилавку несміливий Джім.

І гримнув хазяїн, по імені Гаррі:
— У мене лиш білі купують товари!

Ударив по скронях він чорного Джіма,
Штовхаючи, грюкнув у спину дверима.

В центральнім кварталі на розі отім
Лежав за порогом поранений Джім,
А білі збігалися в гурт звідусюди,
Щоб бити його черевиками в груди.
Збігались панянки й панки озвірілі
Із чорними душами в білому тілі.
І саме тоді, як у негра на скроні
Криваві струмки запікались червоні,
На площі кричав репродуктор гігантський:
«Хвала конституції американській!»

...«Хвалу» цю несуть на усі континенти
Реакції чорної спритні агенти.
Америка їх експортує гуртами.
— Побільше там шуму! Побільше реклами!
Кричіть про свободу! Підкорюйте все нам! —
Наказує Трумен своїм бізнесменам.

Тому-то і Маршалл, узувшись в унти,
Обходить північні укріплені пункти...
Та бачить народне всевидяще око
Ті «плани» їх вовчі — наскрізь і глибоко.

ГРОШОВА КУЛЬТУРА

Нью-Йорк я' вже третю добу оглядаю,
Топчу авеню геть від центра до краю —
У моднім циліндрі, з блокнотом перчанським.
Варюсь, як і всі, у котлі цім гігантським.
Це звідси спішать навперейми по світі
Із «крамом» своїм ловкачі діловиті.

Разом з кулеметами (знаємо, бачим!),
З воєнними спецами й салом свинячим
Розвозять вони ще й «духовні мікстури»:
Взірці поведінки, моралі, культури.
Отож і рішив я точніше узнати,
Які ж ті «духовні» Сполучені Штати.

...І знали б ви, дійсно, яка тут культура!
Куди не повернешся — з кожного мура
Ножами й стволами новішої зброї
У публіку ціляться фільмів герої.
Стемніло, й пішов я дивитись картину,
Що звалась вона «Сто смертей за годину!»

Летіли, як пір'я, з екрана до купи
Пропахлі давно голлівудівські трупи.

Враження було — ну, такої вже сили,
Що зніжені леді від страху тремтіли,
А гангстери — тут же вдались до розбою,
Щоб точно наслідувать вбивцю-героя.

За жахами жахи екран той маячив.
І смерть я... сто першу... на ньому побачив.
Ганебную смерть, дичавінням повиту —
Мистецтва й кіно буржуазного світу.
Прийшлося випадково мені споглядати,
Як люблять тут фільми подібні знімати:
Зайнявся будинок... Горить!..
В божевіллі
За вікнами діти кричать обгорілі...
Та замість пожежників — в тій же хвилині
Кінохронікери примчали в машині.

Навіщо, скажіть, їм людей рятувати?
(За це ж не одержиш належної плати!)
Знімали спокійно палаючу жінку,
Щоб дати на екран... «сенсаційну новинку».
Нічого не зробиш — така в них мораль!
Заради наживи й людини не жаль!

...Давай-но, гадаю, ретельно обстежу
Ще й ту їх хвалену культурну мережу,
В якій відпускають доларові маги
В пляшках і на блюдах — «культурні розваги».
Прямую підряд до кількох ресторацій.
Гудуть над шибками млинці вентиляцій.

«Заходьте розважитись!» — кличуть реклами.
У залах задушних сидять за столами
(Напевно за принципом «демократії»)
Дівчата з коледжів і п'яні повії,
Хлюсти з пістолетами, в галстуках модних,
А поруч так звані «синки благородних».
Один з тих синків, перепившись віскі,
Схиливсь і припав до плеча гімназистки:
Погладжує ручками сукню добрячу
І слуха із сцени нову «Ку-ка-рачу!»
Кружляють сп'янілі, задихані пари...
А каса — гребе, набиває долари.

— Ол-райт! — чути голос хазяїна-мага.

— Ол-райт! Він чудово розпродав «розваги»!

Я знаю, бо пильно і вдумливо стежу,
Для чого ввели цю «культурну мережу»,
Разом із метою грабунку, наживи
Є друга мета, є «державні мотиви»:

Не дати цій молоді жодної миті
Задуматись: що воно діється в світі,
Глушити напоями й джазами в неї
Усякі думки про дерзання, ідеї,
Не дати їй правди пізнати життєвої —
Ось цілі культури тієї грошової.

...Над площаами радіо трубить з годину:
«Купуйте, панове, жувальну резину!»
А я собі йду з олівцем у правиці
Відвідувать їхні книжкові крамниці.
В яку не загляну — на полках, на лавах
Ті ж самі «довинки», у модних оправках.

З обкладинок сірих, обгорнутих шовком,
Про смерть і про жахи кричать заголовки.
Одна має назву «Усім нам — могила»,
Друга — «Ах, нащо мене мама зродила!»
На третій... оскалений череп. І злотом
Відтиснено літери: «Смерть над болотом».

Яку з тих книжок не візьму, не розгорну,
Читаю страшну писанину ту чорну:
«Над людством нависли часи лихоліття!»...
Зневір'я... Байдужість... І знову страхіття...
Поклявшись реакції чорній на вірність,
Писаки брудні пропагують покірність.

Служіть, мовляв, тихо і смирно магнатам
Та дякуйте богу й Сполученим Штатам...
Про атомну бомбу написано гори,
У ній лиш шукають рятунку, опори.
Цю тему писаки жують, мов шакали:
«Розклали, — кричать, — наші атом розклали!»
Ще більш мене впевнив цей атомний галас...
У тім, що Америка... дійсно розклалась.
На другій полиці побачив брошури:
«Вражіння» якоїсь продажноі шкури,
Що яось до нас приїздила у гості,
Пила в нас і їла, а потім зі злості,
Продавши за гроші всю жовч і всю піну,
Брехала, як моська, на нашу країну.
Причину брехні тої легко вгадати:
Не факти життя він узявсь оглядати,
А вираз обличчя хазяїна свого,
Що держить за гичку мішка грошового.

Жбурнув їм з презирством брудну ту брошуру.
...На цьому й скінчив оглядати їх культуру.

Скінчив, бо, як кажуть, усе було ясно:
Побачив, що робиться гласно й негласно.
...Виходжу за місто, відчувши утому.
Скоріше б летіти! Скоріше б додому!
До рідного міста, до рідного краю,
Бо краще од нього я в світі не знаю.

ЗДОРОВЕНЬКІ БУЛИ!

У Києві, Львові —
Пісні та оркестри...
Перчанський привіт Вам,
Брати мої, сестри!

Сьогодні в нас свято народу велике,
Той день, коли ми возз'єднались навіки
Під прапором сталінських світлих ідей...
І Київ старий пригорнув до грудей,
Як батько, — уперше за кілька віків —
Усіх своїх дочок і рідних синів!..
Злітають у небо пісні, як орли...
Перчанський привіт!
Здоровенькі були!

...Пройшло десять літ з того світлого часу.
І гляньте!
Між славних героїв Донбасу,
Розкинувши хвацько співучі баяни,
Шапки заломивши, ідуть галичани!
Ідуть ті, що діди їх, засмучені горем,

Колись свою долю шукали за морем.
На свято ідуть!..
Красять груди медалі...
А в Києві древнім, в Сесійному залі,
Від наших сердець — Депутати народу
Вождю аплодують за щастя й свободу,
За сонце і радість народного свята!
І славлять великого руського брата,
Що з ним ми — завжди,
Що в радянську родину
Прийняв він, як рідну, сестру Україну,
Що з ним ми йдемо до Комуни-мети!..
Навіки спасибі Вам,
Руські брати!

На свято ідуть — металурги, селянки,
Творці Дніпрогесу й жінки-галичанки!
Ідуть, розгорнувши знамена на сонці —
Кияни,
          полтавці,
                  львів'яни,
                          херсонці...

А я —
Як давно це вже взяв собі в звичку, —
Роблю в цих рядах
Бойову перекличку:
— Привіт, будівельники! Як ваші плани?
— На сто! А то й більш! — одвічають кияни.
— А як врожаї? Рапอร์ตуй, скиртоправи!
— Добротні! І в догляді! — чути з Полтави.
— А що там у Львові? Яка в нім обнова?
— Заводи-гіганти! — лунає із Львова.
— А як там бавовна в південній сторонці?

— Біліє, мов пух! — рапортують херсонці.
— А що запорожці зготовили святу?
— Відомі... «листи запорожців»... з прокату!

Ідуть криворіжці...
Пройшли краматорці...
За ними — краса! — моряки-чорноморці!
Не йдуть, а хвиляють — засмагли, хороші —
Аж землю метуть наутюжені «кльоші»!
Ритмічно ідуть, як прибою вали.
— Перчанський привіт!
Здоровенькі були!
Ну, як там діла?
І рубнули матроси:
— До блиску надраяні дула і троси!
Начинемо «перцем» торпеди, снаряди!
Порядок!.. товаришу Перець... порядок!
На варті труда — і на суші, й на морі —
Сини України в нескитнім дозорі!..
— Це добре! — кажу їм. — Бо знаєте, чули —
Оскалюють пащі заморські акули!
— Нехай лиш поткнуться — кричатимуть
«СОСІ», —

За всіх відповів коренастий матрос.
Святкує народ!..
І від серця я рад
Приймать цей народчий святковий парад.
Хлюпочуть, як море, пісні торжества!..
По радію Київ вітає Москва!
Вітає Тбілісі, Тапкент, Ашхабад,
Вітає Уфа
і герой-Сталінград!..
Ви чуєте, чорні війни палі,
З ким в дружбі навіть українці мої!

Ви чуєте, люті збульдожені пси:
Нам гордо дивитись — вам хнюпить носи,
Нам жить і радіти в труді, в боротьбі —
Вам нігті кусати в скаженій злобі!
Нам сяють усмішками, бронзою чол —
Казитися вам, як сказивсь Форрестол!
Казіться,

І... сторч з хмарочосів униз!..

Своє нам робити---

Іти в Комунізм!

...Возз'єднана вся у радянську родину —
Іде в Комунізм і моя Україна.

Іде!

Героїчна, на друзів багата,

Лунає піснями народного свята!..

В цей день, мої друзі, від щирого серця,
Вітання Вам ще раз —

від Вашого ПЕРЦЯ.

*Як ми каже-
мак і дуде*

ПАЛІЯМ ВІЙНИ НА ЗГАДКУ

Йшли на нас несамовито
Інтервенції полки,
Йшли петлюрівські бандити,
Генерали-біляки.

Облягали, мовби хмари...
Та один їм був кінець ---
Завжди всіх трошив ударом
Наш народ-боєць.

...Йшов на нас, надувши вуса,
Пан Юденіч-генерал.
В громадянську — цього «туза»
Бито нами наповал.

Бито так (це точні дані),
Що летіли, мов трава,
У один бік вуса рвані,
У другий бік — голова.

По Сибіру білі банди
Волочив тоді Колчак.
З допомогою Антанти
Вів на нас полки «вояк».

Рвавсь до трону, звав: «В атаки!».
Опинився ж... (знає всяк!)
Там, де всі зимують раки —
Пан Колчак, антантський рак.

Незабаром пан Денікін
Набундючивсь під Орлом.
Він «воякою великим»
Об'являв себе кругом.

Та прийшлося цьому вояці
Під ударами тікати,
І, як битому собаці,
Десь в Америці здихати.

Йшли бої... З мечем Антанти —
Звівся Врангель на коні.
«Я барон!», — гукнув він франтом, —
«Царський трон буде мені».

Розігнався на трон галопом
Та й... попав під Перекоп.
Довелось під Перекопом
Фон-барону лізти в гроб.

...Йшли спесиві окупанти.
(Верховодив Черчілль — «туз»!).
Та спіткав цих псів Антанти
Несподіваний конфуз:

«Золотого дна» шукали
Над приморським бережком
І самі на дно попали
За Одеським маяком.

Намагались нас душити
Й ті, що з катом заодно:
Два убивці, два бандити —
Пан Петлюра і Махно.

Били й цей ми зброд продажний,
Били так, що ледве втік,
Що на смітник буржуазний
Ледве ноги доволік.

Самураї — ті доволі
Нахапалися синців
На Хасані й Халхін-Голі,
З різних боків і кінців.
В сорок п'ятім їх добито
Разом з їхнім Хірохіто.

...В час, коли жила і квітла,
Красувалась, як весна,
У достатках, в сяйві світла
Наша рідна сторона,

Гітлер, вбивця і громило,
Налетів війни конем...
Та радянська дужа сила
Так ударила вогнем,

Що прийшлось на битій шкапі
Гаду ноги волокти,

Що не зміг уже і в «драпі»
Порятуку він знайти.

Захлянувсь у злобі й щні
У тому ж таки Берліні,
А петлюрівська холера
Із кинжалом у руці,
Всіх панів холуй Бандера
Й досі змочує синці.

Він по гімлерівських таксах
Убивав, служив катам.
Нині служить англо-саксам...
Прийде суд... Знайдем і там!

...Паліям війни на згадку
Ми цю «в'язку» — піднесли.
По ранжиру, по порядку
Всяких «битих» провели:

Є між них фашистські, панські,
Всім синці прийшлися впрок.
Хай пани заокеанські
Пам'ятають цей урок!

ЯЛИНКА ДЯДІ САМА

В цю ніч у Нью-Йорку у жовтім будинку
Справляв дядя Сам новорічну ялинку.
І дуже хотілося містеру Саму
Прикрасить її, як найкращу рекламу:
Прикрасить ялинку отими ляльками,
Що кинь їм тушонку — й біжать за руками,
Що варт показати їм золота шматочок —
Як тут же (з підскоком!) підуть у таночок...
Нехай, мовляв, все це покаже для світу —
Які тепер зубри в руках Уолл-стріту!
...В призначений час — гордовито й помалу —
Ввійшов дядя Сам до розкішного залу.
Крут дяді вертілися родичі, друзі.
І вигукнув Сам тут численній прислузі:
— Негайно подать мої іграшки модні,
Що ними я граю «в діла міжнародні!»
Минула хвилина, а може, і друга —
Й ті іграшки дяді виносить прислуга!
Виносить і кида на купу в куток

Цілий оберемок опудал-ляльок...
І Сам
Розпочав новорічну затию!
Ступив він до купи — і цапнув за шию
Найбільшу з ляльок тих (на пугало схожу).
Заглянув у пику набряклу, бульдожу.
— Тебе, — каже, — Черчілль, старого вояку,
Посадим, звичайно, на верхню гілляку,
Щоб бачив завжди з ялинового лісу
Тобою ж відкриту — «залізну зазісу».
Люблю тебе дуже, англійського «боббі» —
Ти ж мій «репродуктор» в західній Європі. —
Погладив ласкаво: — Нам діять на-пару!, —
Вмостив. І віткнув йому в зуби сигару...
Вернувся до купи — й несе попід пахви
Ту ляльку, що шия, немов у жирафи,
Що вірно так служить йому за капрала
(Хоч носить бундючно мундир генерала).
Несе і жартує: — Пригляньтесь, друзі,
Чи є щось французьке у цьому французі? —
— Нема й не було! — усміхнулись персони:
Доларові боси — дьюї, ачесони.
— А злий! А худий! — місс якась закричала.
— Це все передбачено «планом Маршалла»! —
Сказав дядя Сам. Посадив на ялинку
І тиче тій ляльці пудову дубинку.
— Такі подарунки до нового року
Вручаю, — говорить, — тобі і Жюль Моку!
Щоб діяли ними «по плану Маршалла»,
Щоб Франція вся на колінах стояла!
Якщо ж оскандалитесь — буде ось так! —
І грізно показує ляльці кулак.
За цим — примостив на ялиниці Еввата...
А потім (щоб силу свою показати) —

Скомандував: «Гоп!!!»
І в ту саму хвилинку —
Пішли навперейми стрибать на ялинку:
За Франко — Ранкович, за Шуманом — Кей,
За Дрейсом — Де-Гаспері й Тіто-лакей.
За ними карабкались вгору щосили
Ляльки «Бенілюксу» (дрібні заправили).
За Херстом — Ялчин, борзописці усі:
За «Голосом США», — гавкуни з «Бі-бі-сі».
За ними — з шишкками й синцями на лобі
Тяглись «переміщені» всякі особи.
І кожен спинався, щоб вибратись вище,
Щоб бути неодмінно до Черчілля ближче.
В гонитві за місцем, в штовханні — до крику —
Мазнує Миколайчик Бандеру у пику.
Бандера звереснув: «Личина лихая!»
Й замість Миколайчика — тріснув Михая.
Зчинилась, як кажуть, цілісінька драма!
Качались від реготу родичі Сама!
І тут дядя Сам ненароком побачив,
Що лялька одна — під ялинкою плаче:
Налякано хлипа, розставивши нозі
І ледь — навкарячки — повзе по підлозі.
І жалість з'явилась у дяді в душі:
— Чого розревівся? Держись, Чан Кай-ші!..
Куди їй «держатись», лупцюваній лялі,
Як ляля при всіх «оскандалилась» в залі.
І дядя прислузі командує грізно:
— По плану Маршалла... змінити білизну!.. —
Тут зовсім нежданно на гілці в тіні
Озвався Цалдаріс: «Змініть і мені!..»
Як висунув дядя долар з-під поли —
Ляльки затремтіли, ляльки ожили,
Ляльки простягали на метр язика,

Щоб дяді лизнути хоч кінчик руки.
І дядя сказав: — У такому от «блоці»
Ми й будем боротись в наступному році
Із світом комуни — весною і в літі —
Що кріпше і жить не дає нам на світі!.. —
Скінчивши промову з високого трону,
Зворушений Сам наказав Ачесону:
— Пора на ялинці свічки запалити!.. —
О-кей! Ачесон же це вміє робити!
Він так захопився «палійством» своїм,
Що в залі — —
Спалахнуло полум'я!..
Дим!..
Горіла ялинка, опудалів вата!..
Обсмалений Черчілль валився на Еввата,
Жюль Мок — на Бандеру... А зверху Михайл!..
— Пожежну команду! Пожежну давай! —
Кричав дядя Сам і, забувши ялинку,
Щодоуху за друзями — вшкварив з будинку!
...Ця ніч, і скандал цей — окрім перелюку —
Віщують для Сама — недобру ознаку!

«ВАНЬКА-ВСТАНЬКА»

В дяді Сама, у захвалька,
У руках слухняна лялька,

Офіційно лялька зараз
Всюди зветься — пан Цалдаріс.

А в народі (той не панька!) —
Зветься просто: «Ванька-встанька».

...Стрівши Гітлера з поклоном,
«Ванька-встанька» був шпіоном.

Геббельс гримав: -- Хто йде проти?
«Ванька-встанька»: — Патріоти!..

— Я їх знищу, в землю вложу!..
«Ванька-встанька»: — Я поможу...

Як прийшли після англійці,
«Ванька-встанька» — з ними в спілці.

Джон питає: — Хто йде проти?
«Ванька-встанька»: — Патріоти!..

— Хто за те, щоб нам осісти?
«Ванька-встанька»: — Монархісти!..

...Джон озброїв револьвером,
Й «Ванька-встанька» став прем'єром.

Гнівno гримнуло в народі:
— Геть запродавця! І годі!..

Тут на поміч «Ваньці-встаньці»
Прибули американці.

Привезли гармати, танки
Для безпеки «Ваньки-встаньки».

Одягнули по фасону
В макентош із Вашингтону...

— Ось тобі моя програма! —
Гримнув окрик дяді Сама, —

Літаки і танки — в дію.
Придушить демократію!

Кари їй!.. Тобі ж — долари!..
«Ванька-встанька»: --- Кари, кари...

Відтоді при грецьким троні,
В дяді Сама на припоні,

Взявши долара у ручки,
Робить «Ванька» всякі штучки:

Дядя Сам спідлоба гляне —
«Ванька-встанька» мліє, тане.

Дядя тупне, дядя скаже —
«Ванька» встане, «Ванька» ляже.

— Посміхайся! — дядя крикне —
«Ванька» тут же як хихикне!

Дядя пльоткою до ппки —
«Ванька» лиже черевики.

Дядя збреше: — Буть нам разом! —
«Ванька» скоком, «Ванька» плазом.

«Ванька» з «планом» дяді згодний,
Душить, глушить гнів народний:

На загопи партизанські —
Такки шле американські,

На народне вольне військо —
Бомби кидає англійські.

Дядя «Ваньку» штурха в спину.
«Ванька» — здійснює «доктрину».

Дядя тиче гріш з валізи —
«Ванька-встанька» з шкури лізе.

...А як вдарять партизани
Так, що страшно «Ваньці» стане —

Він негайно дяді Саму
Шле тривожну телеграму:

«Чи тікати без оглядки,
Чи встановлюють «порядки»?

Дядя Сам до «Ваньки-встаньки»:
— Посилаю нові танки!

Не тремти! сповняй накази,
Бо інакше зверну в'язи!.. —

«Ванька» пнеться, навіть дуже,
«Ванька» дяді вірно служить.

...Дядя Сам ярмо здалека
Вже привіз для плебса-грека.

Голос «Ваньки» зразу чути:
-- Я поможу одягнути!

— Не одягнеш, сучий сишу!
Будем бити до загину! --

Чути всюди: ніччю... вранці!..
Припікає «Ваньці-встаньці»!

...Щоб створити «думку світу»,
Дядя Сам із Уолл-стріту,

Під балачку про «ідею» —
Тягне «Ваньку» в асамблею.

Тези «Ваньці» в руки всуне
Ще й підсадить до трибуни.

Що підкаже дядя-нянька —
Те і плеще «Ванька-встанька».

«Ванька» пнеться, навіть дуже.
Він же дяді вірно служить:

Бреше світу в кожному слові,
Топить волю в ріках крові!..

...Та на світі кажуть люди:
— Чуєш, кате! Так не буде!

Так не буде! Чуєш, кате!
Він настане — час розплати!

ГАРБУЗ

Це не з тих, що в городі-леваді
Розростеться — аж в землю погруз...
У далекій заморській Канаді
Виростав цей... Омелько Гарбуз.

З юних літ покохався «в англійстві»!..
Та любив, як чарчину хнльне,
Заспівати: «Де згода в сімійстві...»
А за цим... гопака було втне.

Наймити обробляли земельку,
Доглядали хазяйство батьки,
А любимий синок їх Омелько
На веранді писав книжечки:

Про вкраїнських «дідів з постолами»,
Про затишний «дніпровський курінь»,
Як шляхами «ідуть за волами
Чумаки в степову далечінь».

Як підвечір — «на кожну хатину
Неодмінно сіда чорногузі!»
... І забаг до Дніпра на Вкраїну,
В Запоріжжя поїхать Гарбуз.

«Хай там зміни, мовляв, відбулися —
Нам на все те зважати не слід!»
Порішив він у путь одягтися —
«Під простий український нарід».

Закупив відповідні товари,
Взяв з Грушевського книги «взірця»
І, з матнею до п'ят, шаровари
Заказав у англійця-кравця.

Виплів батько бриля своєму сину,
З посторонка зробив очкура,
Розчесав оселедця-чуприну
І відправив його до Дніпра.

— Хай покаже твоя там присутність, —
Піддавав він Омельку хвали, —
Як то нації ми самобутність
У Канаді отут зберегли!

...Навесні він прибув в Запоріжжя
І по селах турне розпочав.
...Як якесь неземне дивовижжя
Його всюди народ зустрічав!

Хтось, кивнувши на хвіст «оселедця»,
На матню, що Омелько волік, —
Жартував, що «піднявся, здається,
З того світу оцей чоловік».

Край села на колгоспному полі
Бив «парі» з трактористом сівач —
Що в штанах тих спішить на гастролі
Посівну «обслужити» циркач.

... Електричні дроти понад хати,
Мчать машини шляхами степів ..
Йде все далі Омелько... шукати
Тих розписаних ним чумаків.

Йде сердитий з досади-відчаю,
А навкруг — скільки видно з гори, —
Псуючи йому настрої до краю,
Безупинно гудуть трактори.

Ось село... І тополі... І клени,
І верба... звеселився він аж!
— Та навіщо на хатах антени?
Це ж псує придніпровський пейзаж! —

Знервувався, розводить руками...
Раптом, бачить — минувши ярки —
Ідуть люди, і кіньми, й волами.
Так і є! Це вони... чумаки!..

Перейняв їх, зігрівшись до поту:
— Не до Криму? — пита. — Не по сіль?..
— Це, — говорять, — скінчила роботу
І вертається з поля артіль.

— Мо' до нас? То сідайте на воза! ---
Погукала його ланкою.
Сів Омелько і їде...

В дорозі
Познайомився з ним голова.

Розказав про ведущі бригади,
Як змагання між ланками йшло...
І приїхав турист із Канади
На колгоспне подвір'я в село.

— Звідки взявся оцей «козарлюга»? —
Не один бригадира питає.
— Мабуть, сильно заглибили плуга,
І ХТЗ з-під землі «відкопав»!..

Жартували... А він од контори
Вже спішив поперед голови,
Щоб оглянуть майстерні, комори,
Конюшні й рибоводні стави.

Ось гараж... Ось нові гамазеї...
— Де ж чумацькі пози, курені?
— Це вже в області, — кажуть, — в музеї
Налюбуєтесь ними вповні...

Стріла їх ланкова біля саду,
Що вцілів од війни і пожеж...
І довідався турист із Канади,
Що Гарбуз її прізвище теж.

— Може, родичі? — скрикнув. —
Чудово!.. —

Ланкова ж сприйняла це, як глуз:
— Хай бог милує! — каже, — та що ви?
Схаменіться, товариш Гарбуз!

Голова, щоб конфлікт уладнати,
Щоб не трапився часом конфуз,
Пояснив, що на «них» слід казати —
Не товариш, а «містер Гарбуз».

Звечоріло... Хтось грав на гармошці...
Йшли дівчата з піснями в кіно...
Ті місця, та не ті запорожці!..
— Я тих «справжніх» знайду все одно!

Прощавайте! — одрізав він строго.
«Оселедця» віткнув під бриля
І подався крізь ніч до порогів
Навпростець через наші поля.

... Остовпів, до Дніпра підійшовши!
Мовби грім-блискавиця з небес,
Осліпив Гарбуза й приголомшив
Красень-велетен наш — Дніпрогес!..

— Ай-я-яй!.. Зіпсувати пороги!
Промінять їх на греблю і шлюз...
Вмить спинилось авто край дороги.
— Мо' зблудили?!..

І мовив Гарбуз:

— Я турист. Я приїхав у гості
І шукаю, розпитую всіх:
Де тут справжні у вас запорожці?
Дуже хочу побачити їх!..

— Є такі! — хтось озвався із машини,
Я туди ж бо якраз і спішу.
Прошу, містер Гарбуз, до кабіни!
Повезу вас до них! Покажу!..

...У цехи, що займають гектари,
Де в прокаті мчить вогненний лист, —
Розпустивши свої шаровари,
Увіходить Омелько-турист.

— Ось де справжні вони, запорожці!..
(Зупинився Гарбуз і завмер...)
— Придніпровського краю всеможці! —
Усміхнувшись, додав інженер.

І повів до палаючих домен:
— Покажу запорізьку вам піч!..
(Тут найбільший залишиться спомин
У Омелька, що їздив «на Січ»).

Увійшов. А в цеху між печами —
Протяг-буря вихрить і кружля!..
Ухопивсь за макушку руками.
На макушці — немає бриля!

Вже зірвало, метнуло зі свистом
Й потягнуло... «на плавку», у піч!..
В ту ж хвилину з канадським туристом
Неприємніша сталася річ:

Під одежу ввірвавсь крізь петельки
Й так «надув» його буряний вир,
Що стояв у цеху... Не Омелько,
А якийсь — шароварний пувир!

— Обережно!!!
І хлинув рікою
Із гігантської печі метал...
Заслонився Омелько рукою...
Тут і стався найбільший скандал!

Із ріки, що сіяла дзеркально,
Раптом, бризнули іскри вогню,
Спалахнули під ним моментально
І спалили... канадську матню!

...І чи, може, з цього переляку,
Чи від сильних тривожних досад —
Одягнув він англійського фрака
І пустився в Канаду назад.

Вслід його утікаючій тині —
З цеху сміх розкотивсь, як гроза!
...Так Омелько Гарбуз на Україні
В запорожців схопив гарбуза.

СЕР МАКІТРА

Мчав Будьонний дужче вітру,
Брав на Збручі переправу!
...І петлюрівця Макітру
Занесло аж у Варшаву.

Довго там тицявся він п'яним.
Все пророчив: «Будуть зміни!»
І хвалився варшав'янам:
— Я єсть гетьман України!

Був в охранки шпиком ярим.
Перед паном шкірив кутні.
...Роки йшли, І незабаром
Стались зміни незабутні!

Військо волі, військо слави
Несло правду на Карпати,
Щоб з недолі і безправ'я
Українців визволяти.

Прапори вгорі палали...
В ті осінні світлі ранки
Нас до серця пригортали
Галичани й галичанки.

Мчало військо дужче вітру,
Понад Сяном, по Волині!..
І від страху пан Макітра
Опинився у Берліні.

Слав прокляття українцям,
Знов пророчив: «Будуть зміни!»
І хваливсь уже берлінцям:
— Я єсть гетьман України!

...В час війни, коли земля еся
Протистала чорній силі —
Гер Макітра в Київ гнався
На гестапівській кобилі.

На догону Коху-кату
Бив людей, чинив руїни.
— Сторонись! — кричав пихато —
Іде гетьман України!

Але гетьман не доїхав...
Бо фашистську чорну силу
Закрутив смертельний вихор:
Били з фронту, били з тилу!..

Скоро «гетьмана без трону»
(Не зійшли ще й гупі з лоба!) —
Нарекли в англійській зоні:
«Переміщена особа!»

Залатав штани він ззаду,
Одягнув уже циліндра...
Й поволікся на пораду
Прямо в Лондон гер Макітра.

А в тім Лондоні, їй-право,
Де не ткнишь — усе тумани.
Там самі... «Морську державу»
Продають свої «гетьманні»!

Все пронюхав достеменно:
В кого атом, в кого бази,
(З Бі-бі-сі на нас скажено,
Кажуть, гавкнув зо два рази) —

І поніс він пику бити,
Повен люті, жовчі й пінні,
На поклін до Уолл-стріту —
Битий «гетьман України».

...Дяді Саму за долари
Служить вірно волоцюга,
Тягне рвані «шаровари»
Та белькоче, мов папуга:

— Я тримаю ніс по вітру.
Я це багато означає!
Бо мене вже... «сер Макітра!»
Кожен гангстер величає!

Знов найнявся шпигувати...
Обтира притонів стіни...
І кричить на цілі Штати:
— Я єсть гетьман України!

...Ким він здохне, я не знаю,
Чи то «сером», чи то «паном».
Тільки знаю, утверждаю:
Здохне він за океаном!

МІЖНАРОДНА КВОЧКА

В уолл-стрітівськiм гнiзді
З животом, як бочка,
Люто киркає на свiт мiжнародна квочка.
Та, що з поглядом змiї, що всiма проклята,
Та, що вилупкiв її звуть — черчiлленята,
Та, яку привела в сказ — свiтла Жовтня Зiрка.
Квочка з Лондона на нас тридцять рокiв кирка—
Та, що гнала проти Рад iнтервентiв орди,
Та, що вилупкам її ми набили морди,
Та, що родом не проста — з панського подвiр'я!
Та, що скубли їй хвоста, — аж летiло пiр'я!..
Щоб сидiлось лiпше їй у гнiзді в куточку —
Обходжає пiвень-Сам мiжнародну квочку:
То злякає словом «мир»,
То погладить пiр'я,
То, почувши люте «Кир!» —
Висловить довiр'я.
То сердито пригрозить, настрашить прийдешнiм,
То накормить iз руки порошком яєшним,

То наліпить на гніздо... фігові листочки,
Щоб од світу приховать плід своєї квочки!
Та його не приховать! Знає люд повсюди:
Копошаться в тім гнізді вилупки-іуди!
В асамблеях півень-Сам хай не кукуріка!
Світ не вірить словесам!
Чуєш, недоріка!
Не вмаскуєш ти гніздо у словесні петлі!
З нього виповзли Бідо, Блюм, де-Голь і Етлі.
Бевін, Тіто і Жюль Мок, що в свого владики
За конину і долар лижуть черевики.
В доказ маєм не слова — достеменні факти:
Квочка зараз вигрива... всякі «блоки», «пакти»,
Квочка горне під крило вилупків нацизму,
Щоб плодить в Європі зло, чорне зло фашизму.
Випускає з-під крила шпигунів, піратів
І висиджує свій план «Європейських Штатів!»
В уолл-стрітівськім гнізді, з животом, як бочка,
Вигрива нову війну
Міжнародна квочка!
Вигрива її щодня, вигрива поспішно!
...Але квочці у гнізді —
Не зовсім затишно!
З страхом квочка позира, як через пустелю,
Вже «без пуху і пера», без штанів, портфелю,
Затуливши битий ніс, обмотавши лапу —
Із Китаю Чан Кай-ші спішно «врізав драпу»!
З страхом дивиться, і жовч ударяє в скроні,
Бо осяяли Китай прапори червоні!
Квочка киркає: «війна!» А на неї грізно
Табір миру, як стіна, — наступа залізної
Квочка вигрива в гнізді
Пактик «атлантичний» —
Встав супроти паліїв світ демократичний!

Хвацький півень світ лякав атомним пожегом,
А по ньому вість з Москви — бомбовим ударом:
— Так, панове, бомба в нас — на заваді лиху —
Отже, киньте ви лякати! Є чим збити пиху!
Вгнала серам звістка ця в мозок по кілочку...
Й приголомшила в гнізді
Міжнародну квочку:

Пір'я з неї обліза, в горлі пересохло,
Але кирка все одно,
Щоб вона подохла!
Знаєм ми: недовго їй киркати лишилось!
На землі — міцнити мир люди заходились!
Світу йти — у Комунізм,
Йй — лічить деньочки...
Марно грає півень-Сам біля тої квочки.

* * *

...Квочка—Черчілль... Півня всі величають Гаррі.
В парі киркають на мир — і подохнуть в парі!

ЯК МИ КАЖЕМ.—ТАК І БУДЕ!

Ми прості радянські люди.
Є в нас правило своє:
Як ми скажем — так і буде,
Як схотіли — так і є!

Захотіли непреклонно:
Дать вугілля — тонни тонні!
І летить за ешелоном
Вдвоє важчий ешелон!

На заводи, новобуди!..
(Лиш колеса: цок та цок)
І говорять наші люди
Про донецький вугільок:

— Щоб із цього антрациту
Та багаття розпалить —
Палів із Уолл-стріту
Можна всіх пересмалить.

Захотіли — й сталевари,
На змагання піднялись!..
І над домнами стожари
Дужче в небі зайнялись!

І поливсь метал усюди,
Мов ріка, за валом вал...
І говорять наші люди
Про кипучий той метал:

— Хай до нашої земельки
Лиш поткнеться дядя Сам —
Ми заллем металом пельки
Всім зажерам-палітм!

Ми прості радянські люди.
Є в нас правило своє:
Як ми кажем — так і буде,
Як схотіли — так і є!

Захотіли, щоб артілі
Розцвіли, як цвіт зорі,
Й наші села освітили,
Осіяли ліхтарі,

І потужні Дніпробуди
Розігнали ночі тьму!..
І говорять наші люди
При електриці в дому:

— Щоб в єдине море злити
Біле сяйво цих вогнів,
Можна в ньому потопити
Всіх мерзенних паліїв!

Захотіли... й за врожаї —
Розгорілась боротьба!
Й досягають в нашім краї
Ще невидані хліба!

І Зірки вже красять груди
Тим, що славлять рідний край,
І говорять наші люди,
Оглядаючи врожай:

— Нам хліба, і квіти в лузі,
І вишень пахучий сік!
Все це ворогу-катюзі
І не нюхати повік!

Захотіли мати бомбу,
В захист миру, на чеку —
Й нині кажем без апломбу:
— Маєм бомбу ми таку!

Звістка ця, як ніж у груди
Тим, що марять про війну!
І говорять в світі люди,
Вчувши звістку-новину:

— Чуеш, Саме-пустомеля,
Не злякаєш нас тепер!
Встав за мир міцний, як скеля,
Наш оплот — СРСР!

Ми прості радянські люди.
Є в нас правило своє:
Як ми кажем — так і буде,
Як схотіли — так і є!

В нашій силі — правди слава!
Тож за нами в світлу путь —
Йдуть Софія і Варшава,
Бухарест і Прага йдуть...

Наша гордість ще і в тому,
Що із Польщі та до нас —
Вчитись жити по-новому
Йдуть сини народних мас,

Що, вернувшись з України,
Батько доньці вкаже путь.
— Вчись у Паші Ангеліні!
Як вона — ти в Польщі будь!

Наша гордість в тому, друзі,
Що йдемо — в Комуни дні,
Що в Радянському Союзі —
Ми несхитні і міцні.

У В'єтнамі, в Бірмі — всюди
Настає вже правди час!
І говорять в світі люди,
Серцем линучи до нас:

— Нам, як світоч, їх Вітчизна!
Бо круг сонця і Кремля
В світлий вік, до Комунізму
Нині крутиться земля!

Правду цю, що кажуть люди —
Не вміщають береги...
Буде так! Напевно буде!
Хай це знають вороги!

ЗМІСТ

	Стор.
З тобою ми, партіє!	3

ОЗНАКИ ВЕСНИ

Вождеві	9
Великої правди закон	11
26 червня 1938 року	13
Пісня про Бесарабію	15
Ознаки весни	17
Первомай	19
Пісня ланкової	21
За рікою гуде молотарка	23
На Київ, на Київ, біжать поїзди	25
Оповідання галичанки	28
Новорічне	33

ІЗ ЦИКЛУ «СТИХИ О СТАЛИНГРАДЕ»

Сталинград	37
Дед Ефим	40
Баллада о баянисте	42
Иван Семенюк (поэма)	47
Сталинградское утро	58

НАШІ ЗНАЙОМІ

Іван Коляда (поема)	65
В літній вечір іду я на поле	82
Василь Хомич	84
Микола Калюжний	88
Гарячий момент	92
Отакі у нас діла	96
Особливий пасажир	98
Поважна причина	102
Одарка з пережитками	104
Йшов увечері Василь	109
«Імператор»	111
Любов сержанта Білика	115
Мисливці	118
«Десант»	121
Дівчина	125
Ровесники	128
Гості	132
Дипломат	136
Таке мое слово	141
Дружба	145

І ТАКЕ БУВАЄ

Закоханий	155
Голова в силосі	158
Порося	162
У клубі	165
Ледаренчиха	167
Про Сашу і Машу	170
Лисиця	172
«Здрасті» і «прощайте»	176
Каланча	178
Ромашка	181
«Вказівок немає»	183

ЗАПИСКИ ЦЕРЦЯ

Новорічна подорож	189
Лист комсомольцям	194
Катюша	197
Грошова культура	202
Здоровенькі були	207

✓ ЯК МИ КАЖЕМ—ТАК І БУДЕ!

Паліям війни на згадку	213
Ялинка дяді Сама	217
Ванька-встанька	221
Гарбуз	226
Сер Макітра	233
Міжнародна квочка	237
Як ми кажем — так і буде!	240

Редактор *О. Засенко*
Художній редактор *А. Дев'янин*
Шмуктитули художника *А. Резніченка*
Обкладинка художника *І. Хотінок*
Техредактор *С. Зіскіндер*
Коректор *Н. Лисовенко*

СТЕПАН ОЛЕЙНИК. ПРИЗНАКИ ВЕСНЫ
(На українском языке)

БФ 00598. Здано на виробництво 26-I 1950 р. Підписано до друку 2-III 1950 р. Друк. арк. 7,75 + 1 вкл. Обл. вид. арк. 7,88. В друк. аркуші 45700 зн. Форм. пап. 70x92-32. Зам. № 143 Тираж 30000.

Надруковано з матриць Книжково-журнальної фабрики Укрполіграфвидаву при Раді Міністрів УРСР на Книжковій фабриці, Одеса, Стурдзовський зав., № 5. Зам. № 083.

91 05-5

2 5 крб.

4

A0116589

РЛ
№ 5608

209

201 18

126-07

52